

poština plačana v gotovini.

Doj^{oljub}

Cena L 0.50

DANES
IVAN VESEL ROSESH,
narodni buditelj
str. 14

V Ljubljani 5. novembra

Čelo 54. • Stev. 49

Pesem zime

Po zasneženih poljanah in
bleščečih pobočjih nič več
ne odmeva korak človeka.
Vse je belo in zadušeno.
Mehka odeja tišči k tlom
revne bilke, ki se v njih
še ni zbudilo spoznanje
pomladi. Prezgodaj si za-
padel kruti sneg, prehitro
si pokopal jesensko zasa-
njano naravo. Se zeleno
listje ječi pod tvojo belo
gmoto, vejčje žlahtnih
dreves poka pod težo in
in kliče južnega vetra. Na
upognjenih drevesih je za-
mrl poslednji klic krilate-
ga pevca. Izza oglov bo
kmalu začela svojo kora-
čnico neprijazna burja in
nam z njo motila prijeten
zimski počitek, ki nas ve-
dno bolj ovija v svoja
nezaželeno osamelost

VESELJE DO

ŠPORTA

Le tu pa tam so se uvrstili med prvake tujih narodov, svetovnega prvenstva pa si niso pri-
borili v nobeni panogi športa.

Medtem ko je bila pri nas telovadba zelo razširjena — saj je bilo skoraj v vsaki vasi po dveje telovadnih društev — je slovenski šport še mlad in nima zadostne popularnosti. Sport-
nih društev je le malo in še ta gojijo največ samo nogomet. Prepričani smo, da se bodo s časom našli podjetni in zdravi fantje z dežele, ki bodo sami začeli s športnimi vajami. Od časa do časa jim bomo v »Domoljubu« napisali nekaj zanimivih navodil za športno udejstvo-
vanje. Danes jih bomo seznanili z načinom treninga one športne panoge, katero lahko po-
vsod gojijo, t. j. teka.

Kako postane dober tekač?

Pri odgovoru na to vprašanje je treba te-
koj poudariti, da nihče ne postane dober te-
kač v enem letu, pač pa po marljivem in pa-
metnem treningu, ki traja več let. Da je pri-
šel ljubljanski akademik Zmago Kosič v vrsto
najhitrejših tekačev na svetu, je rabil ravno
pet let vaje. Čim prej začneš z vajo, tem bolje
bo. Na vsak način pa moraš začeti že v letih
telesnega dozorevanja, kakaj pozneje je pre-
pozno. Mišice, srce in dihalna se morajo več let
razvijati pod vplivom rednih vaj v teku.

Znano je, da otroci zelo radi tečejo, po-
znejše pa se tekanja odvadajo in same se hodijo.
Kdor pa boče na tekalnih tekmah zmagovati
mora več tekat kot hoditi. To je zlasti lahko
na deželi, kjer je zrak povsod čist in kjer ne
vzbuja posebnih pozornosti, če tečeš na polje,
namesto da bi hodil. Če so otroci vajeni na tek,
jih ne bo utrudil; pretiravati pa ne smejo in
tudi ne tekmovali, razen na kratke proge do
50 ali 75 m. Dečki naj se vadijo v teku tudi
na daljše proge, hitrost pa naj bo zmerna. Čim
hitreje utrujenost, morajo nekaj časa hoditi, za-
tem pa znopet teči.

V otroških letih imajo tekalne vaje le pri-
pravilni pomen. Dečki postanejo urni in
vztrajni, razen tega pa si privzgojijo izdaten,
dolg in lahek korak. Za pravi tekalni trening
nastopi čas šole takrat, ko fantom poženejo
prve brke. Hitri tek morajo vaditi na 100 m,
počasneje pa na daljše proge, na 1000 m do
2000 m. O finskih tekačih, ki so najhitrejši na
svetu in po večini doma s kmetov, je znano,
da tečejo izredno veliko. Vsa dnevna pota po
malih opravkih izvršijo tekajoč, ob večerih pa
se vadijo sistematično. Tudi nedeljski izleti
finskih tekačev imajo značaj treninga: v tor-
bico si naložijo par kosov kruha, namazanega
z maslom, potem tečejo in hodijo čez dno in
stra, počivajo in se okopajo v jezera, proti ve-
deru pa spet tečejo domov, kjer se podajo v
osnutek, domače kmetike parne kopeli.

Po 15. letu starosti je priporočljivo, da za-
čnejo fantje tekmovali na kratke in srednje
proge, to je na vse tekmovalne proge od 100
do 1500 m. Posvet s strokovnjaki in izkušnje
same bodo pokazale, če so sposobni za krajše
ali daljše proge. V tem času se morajo že veliko
vaditi po navodilih, ki so podana v strokovnih
športnih knjigah. Pozneje, ko prihajajo v zrelo
leta, se lahko odločijo za novo vrsto teka, to je
tek na dolge proge od 3000 m naprej. Vedeti je
brez dvoma, da je najboljši čas za kratke hitre teke
od 18 do 26 let, za teke na srednje proge od

Važno opozorilo vsem bralcem „Domoljuba“!

Kdor še ni naročen na „Slovenčev koledar“ naj se naroči takoj!

Izjemoma smo dali zastopnikom dovoljenje, da smejo
sprejemati naročnike do 10. novembra.

Koledar bo obsegal 256 strani, bogate vsebine. V njem bodo številne
prelepe ilustracije. Prelepa povest Lee Faturjeve, ki nosi naslov „Če
burja trese cvet“ in ki opisuje življenje znamenitih mož v Ljubljani,
v začetku 19. stoletja in, ki bo bogato ilustrirana, bo še posebno odli-
kovala „Slovenčev koledar“.

Prepričani smo, da že dolgo ni bilo na našem knjižnem trgu tako
lepega, vsesplošno koristnega in zabavnega koledarja, kakor bo „Sloven-
čev koledar“ za leto 1942.

V koledarju bodo tudi prelepe domače jaslice, ki jih boste izrezali
in postavili o Božiču.

Zastopniki!

V poslednjih dneh storite do kraja vašo dolžnost in obiščite sleherni
družino v vaši fari in tudi v sosednjih farah, če tam ni našega zastopnika.
Če potrebujete kake tiskovine, pišite nam!

Vsak nov naročnik, ki se že sedaj naroči in plača „Domo-
ljub“ za leto 1942, ga bo dobival do konca leta zasloni.

Vsak „Domoljubov“ naročnik, ki plača naročnino za celo leto v
naprej najkasneje do konca januarja, je zavarovan za primer požarne
neizgode po posebnem pravilniku za 580 litr.

Pozor na „Slovenčev knjižnico“!

Na deželi bi bilo lahko še več naročnikov »Slovenčeve knjižnice!
Zastopniki! Storite svojo dolžnost in pridobite novih naročnikov!
Knjige so lepe in spadajo v knjižnico tudi vsake kmetike družine.

Vsak, kdor pridobi 5 novih naročnikov za vso zbirko
„Slovenčeve knjižnice“, bo dobil sam za nagrado cele zbirke
knjig (25 knjig) zasloni!

Zato naročniki in bralci »Domoljuba«, pojdite tudi Vi na delo in
pridobite naročnikov. Bogate nagrade Vas čaka!

Naročniki lahko plačujejo mesečno, le neodpovedljivo se morajo
obvezati, da bodo vzeli vso zbirko knjig.

Prepričani smo, da dolgo ne bo več prilike, da si boste za 5—10 litr
za knjigo lahko ustvarili lepo knjižnico.

Vedite, da s delom za naše časopise, za koledar, za knjižnico
opravljate veliko kulturno nalogo, kajti njih vsebina je v skladu s ka-
toliškimi načeli, po katerih naj živi vsak in vsaka naša družina. Kajti
pošteno življenje je najboljši temelj naše bodočnosti.

Pa tudi velika socialna naloga je opravljena, če pridobimo kar naj-
več naročnikov za naše publikacije, kajti s tem bo dano delo mnogim
delavcem v tiskarji, ki morajo skrbeti tudi za svoje družine.

Premislite vse to in prepričani smo, da se noben zastopnik, noben
naročnik in noben bralec našega časopisa ne bo odtegnil tem velikim
nalogam, za katere vas prosimo.

„Slovenčev koledar“ - „Slovenčeva knjižnica“ - Koptaričeva 6
Ljubljana

JOŽE RAZOR

Nazaj več ne gremo

Grašč se ni zavedal, da se bo to njegovo mnenje kmalu uresničilo.

Tretji dan, odkar je parnik zapustil pristanek v Bordeauxu, je na krovu nastalo med mornarji razburjenje, ki sta ga Grašč in Alvarez dobro opazila. Kmalu za tem se jima približala častnik in kakor mimogrede reče:

»Gospoda, prosim vaju za zaupen razgovor v eni izmed vajinih sob.«

Oba sta se spogledala. Torej je le nekaj za vsem vrenjem na parniku!

»Znano mi je, da nista na strani rdečih, zato bom kar odkrito govoril,« je začel častnik, potem ko so se zbrali v Graščevi sobi. Naš parnik je danes spremenil smer in plove nazaj proti Evropi. Da bosta razumela, vama pojasnim; parnik prevaža velike količine orožja in municije, ki je namenjena rdeči armadi v Španiji. Pristati hoče v Bilbaou, ker je ta odsek fronte popolnoma odrezan od ostale Španije in francoske meje, odkoder gre orožje v rdečo Španijo. Da prevaža parnik orožje, nismo vedeli. To vemo šele zdaj. Polovica posadke je na strani rdečih. Razen tega imamo na parniku skupino francoskih komunistov, ki je dodeljena pošiljki kot nekaka varnostna straža. Kapitan je bil seveda o vsem obveščen in je na strani komunistov. Nahajamo se v neprijetnem položaju. S tem, da je kapitan prevzel brez vodnosti paroplovne družbe tuj tovor na parnik, je prekršil disciplino. Prav tako je prekršil disciplino, ker je spremenil smer parnika. Del moštva, ki se noče pridružiti rdečim, je na tajnem sestanku mene izvolil za vršilca dolžnosti kapitana ter mi poveril nalogo, da preprečim pristank parnika v Bilbaou.«

V Alvarezu je zavrelo: »Na noben način ne sme orožje v roke rdečih!«

»Saj prav to hočemo preprečiti. In tukaj nam vidva gospoda lahko pomagata. Ne gre drugače, kakor da izvedemo udar, se polastimo parnika, komunistične mornarje pa zapremo. Parnik bomo odpeljali v Ferrol, ki ga ima v rokah general Franco, tovor izkrcali ter nadaljevali nato svojo pot v Ameriko.«

»Imenitno!« je bil ves navdušen Alvarez in tudi Grašč ni skrival svojega navdušenja.

»Udar je določen za jutri ob dvanajstih, ko bo večji del komunističnih mornarjev pri kosilu. Ljudi, ki bodo izven obednice, bodo razorožili in povezali njihovi tovariši, ki bodo v večini. Obednica bo obkoljena od posebnega oddelka. S dvema strojnica jima bomo ukrotili. Kapitana bosta istočasno razorožila, zvezala in zaprla dva častnika. Najtežje bo s skupino francoskih komunistov, ki o njej ne vemo, kje bo v tistem trenutku. Glavno je to, da ne vdere v trup ladje. Zvedeli smo namreč, da imajo za ta primer pripravljeno spodaj naboje, da ladjo razstrele in potopijo. Žal ne vemo, kje se ti naboji nahajajo.«

»In to bodo storili brez ozira na potnike?«

»Je zgrozil Alvarez.

»Brez ozir! Gospoda, vem, da sta nasprotnika komunistov, drugače vama ne bi zaupal naših načrtov. Prepričan sem, da nam bosta pomagala.«

»Brez dvoma!« sta oba zatrdila.

»Se razumeta na strojnico?«

»Oba se razumeva.«

»Dobro. Vajina naloga bo, da zastražita vhod v trup ladje. Upajmo, da se v naglici ne bodo spomnili na naboje in da vajino sodelovanje ne bo potrebno. Toda kdor koli bi hotel v tistem trenutku priti v notranjost, bo vajina dolžnost, da ga trenutno priti v notranjost, bo vajina dolžnost, da ga ustaviš. In če ne stoji, streljajta nanj. Žal ni mama dosti ljudi, da bi mogli vsa mesta zasesti.«

»Velja,« pravi Grašč.

»Strojnica vaju bo čakala ob dvanajstih ob vhodu, zakrita s ponjavo. Revolverje dobite še nocoj. Razume se, da o vsem tem vlada popolna tajnost.«

Prvo razburjenje, ki ga drugi potniki niso opazili, se je naglo podelilo in na parniku je zavladalo običajno življenje. Potniki si seveda niso niti predstavljali, da plove parnik nazaj in ne v Ameriko.

Druga dne, bil je prekrasen dan, morje je

lahno valovalo in ladjo so obletavali arebnobeli morskari galebi, je bil mir še večji. Rdeči mornarji so brezskrbno in veselo hodili po krovu in si pomežikovali. Skupina francoskih komunistov pa je postala čudno oblastna do potnikov, zlasti do španskih beguncev. Nekateri so bili celo tako predrzni, da so jim očitali izdajstvo in grozili, da jih bodo ob prvi priliki izročili ljudskemu sodišču. Begunci so bili začudeni nad tako predrznostjo in se pritožili pri kapitanu. Ta pa je skomignil s rameni in ni ukrenil ničesar.

Bilžala se je dvanajsta ura, čas, ki je bil določen za udar. Grašč in Alvarez sta se sprehajala po krovu in opazovala gibanje moštva. Pet minut pred dvanajsto je šel prvi del moštva v obednico. Tudi potniki so se porazgubili v jedilne sobe.

»Zanima me, kam so odšli francoski komunisti,« se je polglasno povprašal Grašč. Ni še končal stavka, ko je nastal hrup. Naenkrat so mornarji s puškami v rokah planili proti skupini tovarišev, je obkolili in vpili:

»Roke kvišku!«

Grašč in Alvarez sta naglo skočila k vhodu v trup ladje ter prav tako naglo postavila in pripravila strojnico.

S krova se je zaslišalo streljanje, ki pa je takoj potihnilo.

»Ukrotili so jih,« pripomni Alvarez.

V tem se je zaslišalo iz kapitanove kabine glasno zmerjanje.

»To je izdajstvo. Postavil vas bom pred sodišče, gospod Gabier, brž ko...«

»Nehajte, izdajalec ste vi, ker ne izpolnjujete danega povelja. Od tega trenutka dalje prevzamam poveljstvo nad moštvo jaz sam, in vi ste moj ujetnik. Zvežite ga!«

Kapitana sta dva častnika povezala, nakar so ga zaklenili v lastno sobo ter postavili stražo.

V obednici so se medtem odigravali smešni prizori. Brž ko so bili mornarji zbrani na svojih mestih, vstanejo vsi tisti, ki niso bili pristaši rdečih ter zapnete obednico. Takoj nato pridvi strežnik s polno posodo juhe in razburjeni vpije:

»Tovariši, izdani smo! Poročnik Gabier je...«

Stavka ni končal. Ob pragu mu je eden izmed belih mornarjev podtaknil nogo, možakar se je vanjo zapletel, zgubil ravnotežje ter padel z ogromno skledo vred v obednico. Ker je bila ta za kake štiri stopnice nižja od hodnika in ker je takoj ob vhodu stala dolga jedilna miza, je strežnik butnil z vso silo kar na mizo. Pri tem mu je skleda zletela iz rok, vroča tekočina je pljusnila vzdolž ob mizi in obrizgala zbrane mornarje po obrazu in po rokavi. Mornarji so poskakali kvišku in si med glasnim preklinjanjem brisali žgočo tekočino z obraza. Strežnik je bil toliko presenečen, da je kar pozabil na to, kar je mislil povedati. Mornarji pa so bili toliko zaposleni z juho in z neprijetnimi občutki, da niso sploh mislili na strežnikove besede.

Vmes med to zabavljanje in preklinjanje pa je zagrmel glas poročnika Gabiera, ki se je nenadoma pojavil na pragu:

»Mornarji, poslušajte! Od tega trenutka dalje prevzamam poveljstvo jaz. Kapitan je v osnovi prekršil disciplino vodstva paroplovne družbe, zato je od svojega mesta odstavljen. Ne poskušajte nobenih brezsmiselnih dejanj: obednica je obkoljena, ob vseh hiš, pogledajte, postavljene strojnice. Kakor hitro bo opazili kakšno sumljivo premikanje, ukažem ogenj.«

Poročnik Gabier je nato imenoma naštel kolovodje rdečih mornarjev in jih ukazal takoj ukleniti in odgnati. Vsi drugi so ostali v obednici, toda obkoljeni in strogo zastraženi.

Skupina francoskih komunistov je slišala streljanje na krovu in postala pozorna. Bili so to sami prvovrstni pristali komunistične stranke v Franciji, ki jih je francosko strankino vodstvo uporabljalo le za bolj zaupna ali tvegana podvzela. Streljanje je sicer takoj potihnilo, toda komunistem je vendarle bilo dovolj jasno znamenje, da se dogaja nekaj sumljivega. Skočili so od miz in hiteli na krov. Tu so jim zastavili pot mornarji in naperili puške.

roman

»Vdajte se!« je zaklical podoficer. »K nabojem, nazaj, k nabojem!« se je glasilo takoj povelje njihovga vodje. Komunisti so se naglo obrnili ter s revolverji v roki drli po krovu proti vhodu v notranjost parnika.

»Stoj, stoj, stoj!« je trikrat zaklical podoficer ter takoj za tem ukazal: »Ogenj!«

Štirje komunisti so takoj padli, ostali pa so medtem že izginili za poveljniškim mostom in drveli proti vhodu.

Grašč in Alvarez sta pri strojnici čakala na konec udara. Slišala sta drugič streljanje, takej nato pa tekanje, ki se je vedno bolj bližalo.

»Zdaj bo nekaj!« pravi Alvarez.

Na vrh stopnice se je pripodilo enajst komunistov in se že mislilo pogumni navzdol, ko od tam zagrmeli klic:

»Stoj, če ne, streljamo!«

Cev strojnice je preteče štrlela izza kupa zabojev.

Komuniste je ustavilo. Spogledali so se. Kaj naj store? Ozirli so se na poveljnika. Le kratka razdalja jih je ločila od vhoda. Z naskokom bi si priborili pot do njega, še preden bi jih pokosila strojnica.

»Naprejte!« je zarjul poveljnik. Trije so skočili za njim, druge je povelje presenetilo in se niso ganili z mesta, kjer so bili varni pred strojnico. Ta se je takoj oglasila in v hipu podrla naskakujočo trojko. Po krovu so se zaslišali nagli koraki. Prihajali so beli mornarji, ki so zgoraj že opravili svojo nalogo.

»V mornarsko obednico, da obvestimo tovariše!« je zavpil eden komunistov. Še preden so prišli beli mornarji, so komunisti izginili in tekli proti obednici. Tu pa jih je čakalo presenečenje. Obednica je bila zastražena. V obupu so se komunisti vrgli na stražo ter si priborili pot v obednico. To je bilo za rdeče mornarje odredilo. Takoj so planili proti prostemu vhodu. Z dveh drugih vhodov sta takoj zarežljali strojnici ter podrli nekaj mornarjev, dočim so ostali še drveli k orožju in takoj nato na krov. Položaj se je zresnil. Beli mornarji so bili presenečeni valed nenadnega pojava rdečih in iskali kritja. Strnili so se na zadnji del krova ter se tam pripravljali za naskok. Toda rdeči so jih prehiteli. V divji naglici so naskočili in potisnili bele na skrajni konec. Ti so v naglici prevrnili nekaj zabojev ter si naredili barikado. Bili so tako rekoč obkoljeni. Nasprotniki so bili po številu močnejši in bolj kriti. Položaj je postal nadvse resen. Streljanje se je širilo tudi iz drugih predelov, znamenje, da divja tudi tam borba. Tam je poročnik Gabier in še nekaj ostalih. Toda glavna sila mornarjev je tukaj in tukaj se bo odločilo, to vedo oboji.

»Vdajte se!« zakliče eden izmed rdečih. »Vaš odpor je brezsmisel.«

Odpor je bil res brezupen. Belim mornarjem ni preostalo drugega, kot da se vdajo. Tedaj pa dožive oboji iznenadenje. Od zadaj za rdečimi ponovi namreč nekdo isto povelje:

»Vdajte se, vaš odpor je brezsmisel!«

Rdeči mornarji so se ozirli in se znašli pred strojnico, ki sta jo prinesla na krov Grašč in Alvarez. Slišala sta streljanje s krova, sklepala, da je potrebna pomoč ter prihitela na krov. Zdaj se je položaj v hipu obrnil. Z lahkoto sta oba obvladala dvajset rdečih mornarjev, ki so bres vsakega kritja stali pred cevjo strojnice.

»Roke kvišku!« je zavpil Grašč ter se sklonil k strojnici. Orožje je padalo po tleh, roke so se dvigale v zrak. Beli mornarji so prihiteli in zasledili kritja ter urno povezali rdeče tovariše. Spodaj se je še slišalo streljanje. Beli mornarji so takoj odhiteli v strojni oddelk. Sklepali so, da je tam potrebna pomoč. In res. Nekaj rdečih mornarjev skupaj s komunisti se je tu zbralo in blokiralo tri častnike ter pet mornarjev. Prihod mornarjev s krova je takoj razčistil položaj. Rdeči so se vdali. S tem je bil strit poslednji odpor rdečih.

Na parniku je zopet zavladalo navadno življenje. Potniki, ki so se med bitko razburjeni pokrili po svojih sobah, so zopet prihiteli na krov in v strahu spraševali mornarje, kaj se je zgodilo. Poročnik Gabier je dal obširno pojasnilo, nakar so se vsi oddahnil, saj so se zavedali, kakšna nevarnost jim je pretela.

Gabier je poklical Grašča in Alvareza ter se jima posebej zahvalil za sodelovanje.

Vama se moramo predvsem zahvaliti, da nam je stvar uspela. Brez vajinega posega bi se morala udar ponesrečilo.«

»In kam plovemo zdaj?« (Nadaljevanje sledi)

d Nove poslopje na uradilnske gimnazije. V soboto, 25. oktobra so delavci na vrhu dograjene uradilnske gimnazije v Ljubljani postavili okrašen smrečico, ki pomenja pri zidarjih, da je stavba v surovem stanju dograjena in da bo slika. Kamnikarjevo podjetje je res v soboto prišlo s svojimi ideli pri tej veliki stavbi do vrha. Vse poletje so delavci pridno delali, s tesarskimi deli pa so zadnje čase še bolj pobihali, da jih ne bi morda prehitelo jesensko deževje ali pa celo sneg, kar bi sveda stavbi zelo škodovalo. Nova uradilnska gimnazija bo prav čedno poslopje, ko bo povsem dokončano. Ko bo nad stavbo postavljena le streha, jo bodo pustili tako brez zimo, da se zidove povsem posuši in ne bo hiša vlažna. Novo gimnazijsko poslopje bodo potem brez poletja dokončno uredili in ga prihodnjo jesen že lahko izročili svojemu namenu. Nova gimnazija je štirinadstropna in bo svoji okolici v pravi okras.

d Graditev ribarnic v Ljubljani, ki bodo učinkovito vezale močeno mesarske tržnice s trimojstvom, lepo napreduje. Sedaj morajo zabetonirati le še strop nad ribarnicami, pa bodo zidarska dela v surovem končana. Vzporedno s temi gradbenimi deli gre tudi graditev močnega stebrička, ki bo nosilo streho, tako da bo od trimojstva pa do mesarskih tržnic nastal pokrit hodnik ob Ljubljani. Ob trimojstvu so sedaj že začeli postavljati prve stebre iz umetnega kamna. Delo gre hitro izpod rok in bodo v nekaj dnevih postavljeni še vsi stebri. Prav ob trimojstvu gradijo sedaj lično cvetličarno, ki bo zaključevala stebričke napram trimojstvu.

Naročnikom »Slovenčeve knjižnice«!

Če kdo želi imeti knjige »Slovenčeve knjižnice« v platno vezane, mu to lahko oskrbimo za doplačilo 6 lir za vsako knjigo.

»Slovenčeva knjižnica«,
Kopitarjeva 6, Ljubljana

d Letošnji prvi sneg, ki je zletaval dva dni 22. in 23. oktobra, je napravil slasti po raznih dolenskih krajih mnogo škode na drevju.

d Ne pošiljajte denarja v pismih! Pošto razveljavljamo nam sporoča, da nikakor ni dovoljeno v navadna in priporočena pisma vlagati bankovce ali kovanega denarja. Zato naj pošiljatelji v prihodnje tega več ne delajo.

d Iz okolišja polke Polkov gradec se izločijo kraji Črni vrh (sedež pomožne polke), Smolnik, Selo, Setnica razen hla št. 1, 2 in 3, del Polhovca gradca in sicer hiše št. 58, 59, 60, 62 in 64 in del Setnika hiše št. 6 in 7, ker se sedaj nahajajo pod nemško oblastjo.

d Nesreča ne počiva. Posestnikov sin Franc Suhadolnik iz Borovnice je padel na ročico in si pri tem zlomil nekaj reber. — 34letna Ivanka Šubec iz Škofje loke je bila obstreljena v noge, ko je hotela prekrčiti mejo. V Ljubljanski bolnišnici je Šubčeva podlegla poškodbam.

d Ljubljanski tramvaj je podrl 58 letno Marjeto Wurzbach, vdovo odvetnika iz Predvora. Ponesrečenka je v bolnišnici umrla.

d Razpušteni se skupščina, osrednji odbor in nadzorovani odbor Gasilske zajednice Ljubljanske pokrajine. Za izrednega komisarja je imenovan ev. o. št. dr. inž. Giorgio Conighi. V pomoč mu je imenovan svetel, sestavljen iz dr. Antona Kodreča, Bogdana Pogačnika in dr. inž. Franceta Dolence ter poveljnika poklicnih gasilcev mesta Ljubljane.

d Pol milijona kun znaša zagrebški mestni proračun.

d Blagovni promet s postajami na progi Ogulin-Sibenik je bil te dni vzpostavljen. Prevzemane potnikov, prtljage in blaga je ustavljeno le še na postajah Cerovac, Malovan, Zrmanja, Pribud, Plavno, Otos, Padjene in Stara Straža.

d Papež je imenoval dr. Janka Šimraka za administratorja grško-katoliške škofije v Križevcih.

d 12.000 otrok obiskuje letos zagrebške ljudske šole. Učenci zasebnih šol, ki jih ni malo, niso vtiči.

Kaj je NOVEGA

h 85 let je dopolnil zaslužni hrvaški rodo-ljub in novinar Martin Lovrenčič.

h Kmetovanje v Zagrebu. Zagrebčani goje doma po svojih hišah 2500 svinj. Reče tudi krave, ki jim dajo na leto 3.360.000 litrov mleka.

h Vinkovaška Nova Sela se bo po sklepu ministrstva notranjih del odslej imenovalo Neudorf.

h Organizacija hrvaške mladine. V duhu hrvaškega vstaškega pokreta mora biti na Hrvaškem vsa mladina v starosti od 7. do 18. leta. Fantje in dekleta od 7. do 11. leta so organizirani v vstaški Uzdanci, v starosti med 11. in 15. letom v vstaškem Janaku, v dobi med 15. in 18. letom pa v Starčevićevi mladini. Kakor poročajo listi, je že sedaj samo v Zagrebu vpisanih v vstaško Uzdanko nad 4500 dečkov.

h Olje iz grodnih koščic. Centrala za kemične proizvode na razne načine poskuša pridobivati potrebne maščobe. Najbolj so se obnesli poskusi pridobivanja olja iz grodnih koščic, ki so prej v majhnih količinah služile le kot surrogat kave. Te koščice imajo okoli 20% olja. Sedaj preizkušajo možnosti, kako bi se moglo to olje najlažje pridobivati iz koščic.

h Kilogram soli za kilogram pšenice. Mešnim primanjkuje pšenice, kmetom pa soli. Ker zaradi neurejenosti razmer živeč še ne prihaja v zadostni množini v mesta, so se mešani v Rašnju odločili, da bodo kmetje dobili sol le za pšenico in to v razmerju kilogram soli za kilogram pšenice.

h Sneg v neobranih vinogradih. Po lepem vremenu je tudi v Srbiji zapadel sneg in je pokril mnogo neobranih vinogradov. Ljudje ne pomnijo, da bi se v zadnjih nekaj desetletjih kaj takega pripetilo.

h Celotni železniški promet je ustavljen na delu proge od Zaječara do Palilule. Na progi med Belgradom in Nikom je prekinjen promet med Bagerdanom in Rašćevim. Do nadaljnjje odredbe se v te kraje ne more pošiljati prtljaga in pošta.

g V prometu med Italijo in Nemčijo so znižali pristojbine za pisma od 1.25 na 1 liro, za dopisnice od 0.75 na 0.50 lire. Pristojbino za brzojavke so znižali od 21 na 18.5 centezimov, za vsako besedo.

g 37.000 spodnjačtarskih otrok je med počitnicami bilo poslanih na razna letovišča, kjer so bili deležni nove vzgoje.

g Letošnje božične počitnice v Nemčiji prično 22. decembra in bodo trajale dvanajst dni.

g Kolesar je podrl Antonio Dragarjevo iz Črnuče, ki si je pri tem dvakrat zlomila nogo in so jo pripeljali na zdravljenje na Golnik.

Novi grobovi

m Umrli so: v Krupnja v Srbiji Jože Barle, vseučilišnik iz Naklega pri Kranju; v Ribnici Zabukovec Cecilija; v Belgradu Vrhunc Matko, tekstilni tehnik z Bleda; v Dobruču poštni upravitelj Anton Mureu; v Kamniku zlatotlačnik g. Leopold Rihar; v Kandiji pri Novem mestu 59 letni trgovski sodrnik Peter Bišćan. — V Ljubljani so odšli v večnost: Micka Marinko, Margita pl. Warzbach-Tannenber, Terezija Skoporec roj. Kump. upok. železničar Jože Goršek, vdova po rač. svetniku Vilma Steindl, soproga trgovca Mara Pauli roj. Mrakova, ljubljanski gostilničar Rudi Masten, in žena ključničarskega mojstra Franciška Kralj roj. Ljubčeva. Naj v miru počivajo!

h Prijatelji »Domoljub«, berite rakovniške »Knjižice! Cena knjižic je tako nizka, vsebina pa tako lepa in prijetno pisana, da si boste »Knjižice« takoj naročili, ko jih spoznate. — 1. novembra izide knjižica za fantje s naslovom: »Leto, mlada letca. Dekleta, preberite svojo Deklino na pot, starši: Dvojni sad, vsi pa: »Šišce pelinkovca«. Posamezna knjižica stane: 50 cent. — Uprava »Knjižice«, Rakovnik.

d Sneg na grobovih je precej presenetil vse, ki so hoteli okrasiti grobove svojih rajnih. Pridne roke so odstranile sneg in okrasile grobove. Cvetja je bilo na pokopališčih sicer manj kot druga leta, vendar so mnogi poleg svečke položili na grob vsaj skromen šopek.

Legenda o maratonskem tekaču

Najdaljša proga, na kateri tečejo lahkoletci, znaša 42.200 m. Znano je, da se imenuje ta proga »maratonska« v spomin na nekega grškega vojaka, ki je tekel od Marathona do Aten, zaključil »veselje se — zmagal smrt in se zruši mrtve.

Tako pravi legenda; zaštevajo pa bo zvedeli, koliko je zgodovinske resnice o prvem maratonskem tekaču.

L. 490. pr. Kr. so navalili Perzijci z velikansko vojsko proti Grkom. V atski so se vsa grška plemena združila, da bi zaustavila prodajajočo sovražnika. Med Grki je zavlada velik strah. Imeli so zaupanje v svojo vojsko, ki je bila hrabra in dobro izurjena, vendar so bili izgledi na zmago zelo slabi. Grški vrhovni poveljnik Miltiades je imel razmeroma maloštevilne čete, Perzijcev pa je bilo kot lista in trave. V pričakovanju najhujšega so se umaknili atenski meščani na utrjeno Akropolo in čakali poročil z bojnega polja.

Zgodilo pa se je, da so izbruhnili v perzijski vojski upor, zaradi katerih se je odločil perzijski kralj za umik. V zalivu pri Marathonu so se vrčevali perzijski vojaki v brodovje. Grški vojskovodja Miltiades, ki je imel dobro poročevalsko službo, je uvidel, da je nastopil ugoden trenutek za napad. Medtem, ko je bila perzijska konjenica že na brodogoju in ko se je pehota v neredu vrčevala, je napadel z bliskovito naglico močnega sovražnika. Kakor toča so padala grška kopja v grube perzijskih vojakov. Sovražnik je bil iznuden. Izurjeni, hitri in hrabri Grki so vili Perzijcem tak strah, da so se umaknili.

Zgodovinsko ni ugotovljeno, na kak način so prejeli prebivalci Aten sporočilo o zmagi svojih junakov. Legenda, ki je nastala med ljudstvom, pa pravi, da je Miltiades poslal vojaka Euklesa,

NAROCITE

»SLOVENČEVO KNJIŽNICO«

TAKOJI

ki je tekel v vojaški opremi od Marathona do Akropole, sporočil zmago in se zgrudil mrtve. Na mestu, kjer je izdahnul, so postavili stari Grki tempelj na čast boginji zmage.

Tudi ni točno ugotovljeno, odkod je tekel vojak Eukles. Na podlagi ljudskega izročila sodijo, da je »startal« pri mostu v maratonski dolini. Izmerili so razdaljo in ugotovili, da znaša točno 42.200 m.

Sodobne olimpijske igre, katere so priredili prvi v Atenah l. 1896, obsegajo veliko obredov in tekmovalni, ki spominjajo na slavne čase grške proslasti. Kot posebno spominsko točko so uvedli tudi maratonski tek, ki je gotovo najpomembnejša olimpijska tekma. Pri tem teku lahko sodelujejo samo najboljši žilavi mošje in fantje, ki so se leta in leta pripravljali, da bi dosegli olimpijski venec zmage. Tako se tudi v modernih časih obsejajo spomini na zmago junaka vojske v kateri so se borili olimpijsko utrjeni grški junaki.

Prva loterija

Loterija je prav starega postanka. Razni zgodovinarji trdijo, da so jo poznali že v starem veku. Po zadnjih raziskovanjih zgodovine pa je Francos Charles Florange dognal, da je prva znana loterija iz časov Ludvika XIV., ki jo je osnovala vojvodinja Burgundska. Ljudstvo okoli Versailles je bilo zelo revno, zato je hotela omenjena vojvodinja temu na kak način pomoči. Zato je osnovala loterijo, ki je takšna, kakor današnja francoska državna loterija. Ves dvor je njeno misel sprejel in jo uresničil. Francoski Muguet, kraljevi tiskar, je moral natisniti srečke. Za podjetje so napravili veliko reklamo. Osnovna glavnička je bila 20.000 louisdorov, 10% čistega dobička je šlo za te reveže. Glavni dobiček je zadel 4000 louisdorov. Ljudje so zelo poskušali najti srečo. Za prodajanje srečk je bila postavljena trgovina. Kupci so pridno segali po srečkah, saj so bili kar lepi dobitki. Sama vojvodinja je vlekla v navzočnosti kralja številko.

IZ TRŽAŠKE IN GORIŠKE POKRAJINE

Obilen ribji poln

Sv. Križ pri Trstu.

Vedno beremo v »Domoljub« novice iz Boršta, da nas že kar jezi, s čem vse se postavljajo ti Borštani. Vse obesimo na javni zvon, že z mostom se hvalijo, kako glasno jim letos hrčata v sodih in kako prijetno jim diši iz kleti. Moramo se oglasiti tudi mi »morski« Križani, da nas svet ne bo čisto pozabil. Tudi mi smo že zdavnaj končali trgatve, le žal ne s takim uspehom, kakor na drugi strani Trsta. Pri nas je sredi poletja hudo pustošila toča ter nam je uničila v vinogradih nad polovico pridelka. Zato je bila trgatve bolj žalostna. Mnogo sodov je zato naše glavno polje — morje, tembolj bo-izvrstna. No, če so nam vinogradi odrekli, pa je zato naše glavno polje — morje tembolj bogato obrodilo. Vedeti je treba, da je naš Sv. Križ glavno ribiško naselje ob vsem tržaškem zalivu. Največ ribičev šteje naša vas, pa kaj ribolovnega orodja in čolnov imajo. Letošnji ribolov je tako izdaten, kakor že dolgo ne. Naši ribiči se posebno hvalijo s lovom sardel in skuš, ki jih povečini prodajajo v tovarne konzerv, znaten del tudi na tržaški ribarnici. Slabši pa je bil letos lov na tune, ki ponavadi prinesejo našim ribičem znaten del vsakoletnega dohodka. Tune so sicer opazili čuvaji na tunerah med Sv. Križem in Grljanom v velikih jatah, toda letos so bile nekam muhaste ter se kar niso hotele približati obali, da bi prišle v mreže ribičev. Tune lovijo naši ribiči v ogromne, do 30 metrov dolge mreže iz močnih vrvic, ki so z enim koncem pritrjene na obalo, drugi konec pa je pritrjen na čoln. S tako mrežo zajamejo včasih cel trop tunov, med katerimi so dostikrat velikani, ki tehtajo po nekaj sto kilogramov. No letos te velike morske divjačine ni bilo v naše mreže, toda tudi sardele in skuše so prinesle lep dohodek. Večina ribičev je poplačala vse dolgove, nabavila nove mreže, popravila čolne, nakupila tla in ono za doma in shrambo, da bodo preskrbljeni s hrano preko zime, pa jim je še ostal lep preostanek gotovine za slabe čase.

Ali ste že nakazali 11 lir za »Slovenčev kole-dar«? Če še ne, storite to takoj! Zadnjič so bile priložene tudi položnice za nakazilo 11 lir. — Naj naroče »Slovenčev kole-dar« tudi Vaši sosede. — Vsak naj stori vse, da bo družina »Slovenčevega kole-darja« čim večja! Kdor kole-darja ne bo v na-prej naročil in plačal 11 lir, ga potem, ko bo izšel, ne bo dobil več za prej omenjeno ceno, ampak bo moral zanj plačati v trafiki 20 lir.

p V goriškem bogoslovju. »Domoljub« je že nekaj poročal o novem šolskem letu v goriškem bogoslovju, njegove bralce s Primorskega pa bodo zanimale še nekatere podrobnosti iz življenja bogoslovcev treh primorskih škofij — goriške, tržaške in poreške, bogoslovci četrti škofije — reške študirajo v Benetkah. V goriškem bogoslovju so se znašli fantje od vseh vetrov: od Istre do Krna in Triglava, od sivega Snežnika pa do Furlanije, iz mesta in z dežele, s planin in iz dolin. Vseh skupaj jih je 120, od tega pa samo 90 pravih bogoslovcev, ostalih 30 pa se obiskuje gimnazijo, in sicer 7. in 8. razred. Ostalih šest razredov goriškega dijaškega semenišča je v Vidmu. Takoj pri prihodu v semenišče so bile tri dni duhovne vaje, v soboto 11. oktobra pa je nadškof slovesno začel akademsko leto. V ponedeljek 13. oktobra se je začel redni pouk v šoli.

p Iz Zgonika. Malokdo pozna naš Zgonik, ker leži precej oddaljen od glavne prometne ceste. Ljudje, ki jih zanese pot na Kras, si ogledujejo naš kraj le od daleč in iz daljave se jim zdi, da je zrasel res na samem kamenju. Če bi prišli bliže, bi videli, da je kljub kamenitemu svetu pri nas tudi veliko zemlje z lepimi njivami, vrtovi in vinogradi. Z letošnjo letino se kar pohvalimo; ni bila preslaba in zlasti trgatve se je obnesla. — Posebnih novic v letošnjem letu še nismo doživeli. Zlastno je

bilo to, da je letos smrt kosila med najboljšimi našimi materami. Izgubili smo drago, pridno in ljubo mater Stubelj Karolino iz znane Lavrenčičeve družine v Repiču, sestro pokojnega č. g. Lavrenčiča; potem tiho in blago mater Franciško Vodopivec in dobrega očeta Jožefa Štolfo iz Saleza. Naj počivajo v miru, preostali nam še globoko sožalje. — Med veselimi dogodki pa omenjamo poroko našega novega cerkovnika Simonetovega Pepija, ki mu je Bog blagoslovil vzoren zakon že z mladim naslednikom Srečkom. — Zelo lepo je praznovala naša župnija prvo obhajilo otrok na god sv. Mihaela ono nedeljo oktobra. K mizi Gospodovi je pristopilo prvič 40 fantkov in deklic, ki so se tako vneto in vzorno pripravljali, da so se v enem mesecu pod vodstvom našega g. župnika naučili vsega, kar je potrebno za prvo sv. obhajilo. Bil je to lep praznik ter so se z mladino veselili in radovali tudi njihovi vzgledni starši.

p Dve poroki. Na Vrsniku pri Ledinah sta na god sv. Luke stopila v jarem sv. Luke rudar Ludvik Frelh in Rozalija Kržišnik, v Sp. Idriji pa se je v ponedeljek, 20. oktobra poročil Lojze Močnik, rudar v Labinju v Istri, z Marijo Roviar iz Sp. Kanomije. Obilo sreče!

p Slovenec bo v Rimu pel novo sveto mašo. G. Lojze Škerl iz Sežane, ki v Rimu študira višje bogoslovne šole, je na praznik Kristusa Kralja prejel mašniško posvečenje, na praznik Vseh svetnikov bo pa v Rimu daroval prvo sveto daritev. Odklenu krasnemu rojaku iskreno čestitamo in mu želimo obilo božjega blagoslova pri delu v vinogradu Gospodovem!

p Zapora nad govejim drobovjem. S posebnim zakonskim odlokom, ki ga prinaša »Službeni list«, spada odslej pod zaporo in je na razpolago kmetijskemu ministru tudi drobovje goveje živine, in sicer domače italijanske in od drugod pripeljane ter zaklane v mesarskih klavninah. Zapora se je raztegnila zdaj tudi na drobovje in meso prašičev, namenjenih za vojsko, razen na neuporabljene dele. S tem so prejšnji predpisi o zapori nad mesom izpopolnjeni.

p Egiptovski gosi v Severni Italiji. Dva lovca iz Severne Italije sta zadnjič imela izredno srečo na lovu. Ustrelila sta krasno egiptovsko gos iz skupine treh. To redko žival sta dala nagačiti, da jo bosta imela za spomin. Egiptovska gos, ki sta jo ustrelila, je rdečkaste barve, perutnice pa imajo črne in bele lise. Takšne gosi žive v večjih trumah v Egiptu in sploh v Severni Afriki; v Italiji, zlasti pa še v severnem delu, pa so prava redkosti.

p Zima je zavihrala v deželo. V noči od srede na četrtek, 23. oktobra smo doživeli v vsej deželi močan vremenski preobrat. Z burjo in pišem je pritisnil sever in z enim sunkom pregnal prejšnje južno, razmeroma milo vreme. Med neobičajno divjo viro, ki je ponekod skušala dvigati strehe, je padel sneg, ki je pobelil vse hribovje in v Vipavski dolini segel skoraj do Lozice. Snežilo je na Bovškem, na Tolminskem od Podbrda preko Sentvisokogorske planote in čez Banjšice do Cavana in niz po pobočju proti dolini. V nižinah je snežilo med dežjem, na vrhovih pa je bil že suh sneg. Na pogorju za Sv. Goro je snežilo v četrtek kar ves dan; tudi iz Postojne poročajo, da neprestano sneži. Temperatura se je nerverjetno znižala, nepričakovani mraz nas je našel povsem nepripravljen in nas vse zebe.

p Po čem bo riš letine 1941-42. Ministrstvo za kmetijstvo in gozdove je določilo za posamezne vrste riža, pridelanega v letu 1941-42 nove cene. V prvih treh mesecih so cene pri pridelovalcu naslednje: navadni riž znamke »Originalist« po 182.80 lir za 100 kg, poljni riž vrste »Maratelic« po 214 lir, najboljši riž vrste »Vialonec« po 279.30 za 100 kg. V naslednjih trimesecjih se bodo gornje cene v celem zvišale za dve liri pri stotu, kakor je na trgu navadno. Cene riža pri prodaji na drobno pa so stalne za vse leto in so za 0.10 lir pri kg višje od sedanjih.

p Kake je s letino v idrijskem okraju. Pridetek krme je v vsem okraju zadovoljiv. Za živino je zadostno poskrbljeno in se nam v tem pogledu ni bati praznih hlevov. Na delu pa je posebna komisija, ki hoče našim živinorejcem pomagati do plemenske živine. — Mimo krme so skoraj vsi letošnji pridelki bolj plikavi in

plikavi. Na Gorah in na Ledinah sta pšenica in oves slabo obrodila. Sadja je na splošnem zelo malo, samo nekatere vasi so pridelale nekaj jabolk. Hude slane v začetku oktobra in mrzli vihar, ki je divjal 12. oktobra, so pokončale ajdovo in fižolovo letino. Repa in kapus sta lepa. V Sp. Idriji je pšenica, ječmen in fižol močno poškodovana toča, pač pa so v višjih legah dobro pridelali oves. Sadja v dolini ni nič. Tudi zelje in repa sta spodaj slabša kot v hribih. Zlasti hudo je, ker je krompir slab. V Sp. Idriji so ga uvozili že nekaj stotin kvintalov. Poskus z belo peso se ni obnesel. Očividno ta vrsta ni za tukajšnje zemljo. Namesto debelih, težkih sadežev kot so pri rdeči pesi v navadi, so kmetje dobili nekaj belih repkov. Vihar od 12. oktobra je bil v Sp. Idriji tako močan, da je grozil strehi župne cerkve. Nekaj kosov opeke je že odnesel.

p Zastoj v ljudskem gibanju. Na Gorah nad Idrijo so imeli 22. maja letos zadnji pogreb, dne 8. julija pa zadnji krst.

p Poroka. V torek, 28. oktobra, se je v Gorici poročil prof. dr. Vitko Plesničar z gđ. Maro Sorta iz Gaberja na Vipavskem. Želimo obilo božjega blagoslova!

p Trgatev na Zg. Vipavskem. Glavna trgatve, v vsem našem okolišu je bila v tednu po nedelji, 5. oktobra. Stari Vipavci pravijo, da tako prijetnih in lepih jesenskih dni, kot so bili dnevi letošnje trgatve, še ne pomnijo. Trgatev pa kljub temu ni potekla v običajnem vipavskem razpoloženju. Slabo vreme v maju, rosa, pomanjkanje galice, zamujeno škropljenje, nesrečna peronospora, ki se je nato razpasla in še razne druge vremenske neprilike, so povzročile vinorejcem v teku leta mnogo preglavic in neprijetnosti ter so škodovali tudi trti. Pridetek ni velik in je zapoznelo dozorel, tako da naša žlahtna kaplica v večini primerov po kakovosti ni pridelala najboljših let. Biti pa moramo vendar hvaležni Bogu, da nam je s sončnimi zadnjimi tedni naklonil pridelok, kakršnega smo pobrali. Lahko bi bilo še veliko hujeje. Najbolj je trta obrodila v Vrhpolju, v Budanju in v Sanaborju, še nekaj dobro v Podragi, v St. Vidu, v Gočah, v Mantah in tudi na Erzelju, zelo slabo sta odrezala Slap in Gradišče, pa tudi Planina ni zadovoljna. Koruza in drugi jesenski pridelki so še primerni. Na splošno lahko rečemo, da imamo srednje dobro letino.

p Izlet mladih pevcev iz Sovodnj v Kostanjevico. V vojski na Krasu. Pod pokroviteljstvom župnika P. Butkoviča je znani pevovski zbor iz Rupe v Sovodnjah izvečal mlad cerkveni pevski zbor, ki sestoji iz 23 mladih pevcev in pevk. V plačilo za poštovno petje v cerkvi so mladi zborovalci po zamisli župnika zadnje nedelje priredili izlet na Kras. Ob 9 so prikollesarili v Kostanjevico, kjer so s svojim priljubljenim Janezom krenili kar na kor in so peli pri sv. maši. Ob pol 11 so bili že v vojskiški cerkvi, kjer so pri sv. daritvi nadaljevali svoj bogati spored glashenega znanja. Srečni in veseli so bili svojega izleta mali junaki, zadovoljni in veseli smo bili mi, ki smo jih slišali. Še nedorasli pevci znajo res veliko in izborna prednašajo. V Kostanjevici so peli vse, kar spada k sv. maši, tudi nekaj težjih točk, ter se niso ustrašili niti Vodopivčevega »Nočnega obiska«. Tudi v Vojskiški so se dobro odrezali in so bili deležni zasluženega priznanja in pohvale. Peli so tako dovršeno, da so nudili resničen užitek. Njihov nastop je odločno ovrgel domnevo, da z otroki ni mogoče ničesar. Sovodnjski otroški pevski zbor je dokazal, da je tudi otroško petje učinkovito in prikupljivo. Vsa čast mladim slavikom, pevovski in g. župnik!

p Za 30% višje od običajnega zaslužka bodo plačani v Italiji trgovski nameščenci, kadar bodo opravljali svoj posel ob nedeljah.

p Preprečevanje je graditi kovinaste ograje. Komisarjat za vojno proizvodnjo sporoča na podlagi prepovedi, po kateri ni dovoljeno izdelovati kovinastih ograj in vrat, da bodo na pristojnih mestih podrobno proučili prošnje, ki se nanašajo na graditev kovinastih ograj in na uporabo železa za izdelovanje raznih predmetov, med drugimi kovinastih plošč, kakršne uporabljajo po raznih dvoranah za javne predstave zaradi nevarnosti pred požari. Takšne kovinaste naprave bodo dovolili izjemoma le tam, kjer se bo pokazalo za nujno potrebno.

Najcenejši, najboljši in najzanimivejši tednik je brez dvomno »DOMOLJUB«!

RADO MURNIK Matajever Matija VESELA NOVELA

Cudovito prijetno ga je grela okoli srca. Zadovoljnost mu je dvignila gorenjo ustno, da so se mu videli korenjaški okajeni zobje, mu dvignila in razpela nosnice, ožila oči in mu presmešno nagubala ves obraz.

Ko mu je Anka prinesla polič vina pa kozarec na mizo in videla njegove izpremenjene poteze, je mislila, da se mu hoče kihnuti; zatorej mu je želela prijazno: »Bog pomagaj!«

»A — saj ne bo nič, prijatelj!« se je široko muzal Matija. »Ne bom kihnil, ne!«

Domnevala je, da ga boli bunka na čelu in da on le zatajuje hude bolečine, ker se drži tako čudno.

»Veš, moj obraz ni kar si bodile« se je imenitil Matija. »Kadar sem prav židane volje, se pa držim, kakor bi moral zdajdaj kihnuti. To je zmotilo že marsikoga, he! Zavaljo tega sem doživel že tudi dokaj sitnosti. Nekateri za-

... trčila sta.

robljeni cepci so celo mislili, da se jim pačim nalašči! I — saj sem bil že tukaj, ali ti nisem še nikoli nič povedal o tem?«

»Se nikdar ne,« je odgovorila kar najresneje. »Dobro se mi zdi, da sta tako veseli pri nas.«

Prijel je polič v oglate, dolge prste z močnimi nohti in natočil kozarec. »Na, ne pojdeš pit?« Porinil je čašo pred njo.

»Čakajte, tako ne moreva trkati,« mu je odvrnila in se obrnila po drug kozarec. Nalil ji je in trčila sta.

»Bog ti daj zdravje in pravo pamet!« ji je napil dobrodušni Matija.

»Tudi vam tako,« se mu je odzvala Anka.

On je izpraznil kupico do dna, ona pa je komaj srebrnila iz svoje, vzela šivanje in sedla k drugemu oknu. Njegove oči so se radostno pasle na njenem prijaznem obličju, da mu je lezlo vedno bolj narazen, vedno bolj na kih. Kako sladko se je znala smejeti in pogledovati človeka! Jokal in smejal bi se obenem! Cudovito milo mu je bilo pri srcu.

Ker mu zazdaj ni hotela priti nobena močra reč na misel, je nekoliko pogledal skozi okno, kakor bi iskal tam zunaj zabavnemu pogovoru pripravnega predmeta. Ob jelševju in vrbovju je z mlinskega jezua šumel openjen potok preko proda in skal ter hitel mimo pisanega vrčiča po soteski, zagoženi med strmovitima hriboma, iz sence proti jugu, proti ozki planoti, blesteči v jasnem, toda krotkem sončnem svitu. Lahno so nihale bujne vrtnice ob ograji in se gledale v srebrnih valih, kjer so se tu in tam zablistavale zlate iskre in sevale biserne pene. Ob levem bregu se je belila prašna cesta, prav pod zelenim obronkom in skoraj izginjala z ostrim ovinkom za dolnjim skalnim zidom. Od vode, od onkrajnega volhkega ma-

hovja in smrečja je udarjala hladilna vlaga. »Ali ste bili kaj v Zaplani?« je pričela spet Anka.

»E — kaj bi — znerok mi je, predalec,« je odgovarjal Matija nekako nerad. »Sploh me mika le malokam z doma. Slaba pota imam okoli Telebanovega, komaj vozimo drva po njih. V Zaplano me pa ne bo zlepa več, hm!« »Zakaj pa ne? Ali ni lepo tam in prijazno?« »Je že, ampak Zaplanci so malopridni, vsi, posebno pa fantje in dekleta!« se je pritoževal Matija. »Dražijo me, kadar me le morejo. Nagajajo mi, da sem tako neumen, da bi se smilil sam sebi, če bi bil kolikaj pameten!«

»To je pa res narobe, Matija!« »Hudo narobe in krivično tudi! Ko sem bil o svetem Juriju tam, so mi zabavljali kar na lepem in me dolžili, da imam uro iz repel Kaj praviš k temu? Uro iz repel!«

»Kdo bi si bil mislil, da so Zaplanci takile!« »Taki so, taki in tako čeljustajo in me obirajo! Tako nespametno čenčajo, njim se pa to zdi še celo imenitno in Bog ve kako lepo!«

Matija je segel v telovnikov žep, izlekel svojo debelo uro in potrkal z njo po mizi.

»Le poglej, Anka! Zlata ni, srebrna ni, ampak iz repe pa tudi ne, kaj bi se lagali! Vidiš Anka, ali je to repa, kaj? Ni to prava ura?«

»Kajpa, Matija, prava ura! Saj bi vam verjela, čeprav mi je ne bi kazali.«

»Veseli me, da tako trdno zaupaš mojim besedam! Tudi tebi je povšeči, kajne?«

»Prav lepa urica je, res!«

»Malo takih! Iz najboljšega železa jel! Pa tudi ne gre zmeraj kar tako v en dan! Včasih se tudi ustavi! Kadar sem jaz, njen gospodar, pri miru, počiva tudi ona, he! Kadar se pa jaz premikam, gre tudi ona! Prav malo jo potrem ali krenem, pa začne tiktakati na vse kriplje, he! Takole mi je pokorna. Ej, in kako je šele močnat Orehe bi lahko tolkel z njo, pa ji ne bi škodovalo prav nič! Verjameš, he? Taka je moja ura, vidiš? Take ure nima vsak butec! Kaj se smeješ, he?«

Previdno je spravlil svoj dragoceni zaklad in se zopet držal na kih. Anka se mu je smejala, da so ji podrtavali obramki.

»Vesela in pametna dekla si,« je nadaljeval po kratkem prenehajanju. »Veselo srce — pol zdravjal Vselej sem dobre volje, kadar te vidim, he! Zaplanke pa niso tako — čemerne in puste so vse! In samo pikajo me in obirajo in me devljejo v nič!«

»Zakaj se jim pa vendar daste?«

»E — za malo se mi že zdi, kadar mi skuhajo kakšno prav žaltavo! Pa — saj me ne boli nič, he! Upira se mi, da bi jim odgovarjal. Saj vse skupaj ni ne v peto ne v šestol

»Zaplanci mi očitalo, da imam uro iz repe!«

Naj se malo polažejo pa počekajo in me obirajo za kratek čas!«

»Oh, prav imate, Matija! Nič ne marajte! Le modri bodite!«

»Na Telebanovem smo vsi tako modri,« se je veličal in se preudarno prijel za debeli nos. »Menda le zato nam je svet tako grdo nevoščljiv in se tako zarobljeno norčuje z nami. V Zaplani me zdelava in zbada posebno rada tista stara punčara, ki tako prekasto gleda, tista kačepnica Jera Kisovajevale!«

»Kaj vam je pa vendar storila žalega?«

»Venomer trobuza, da ne bi vzela ona mene, in če bi imel zlat nos pa srebrna ušesa! Ošabnica taka, prešerna! Kakor bi se ji bil kdaj poujal!«

»Pa je res onegavala!«

»Iz jeze klepeta tako, iz same jeze, ker ji pravim: teta! To ji je hudo čez voljo, frifri neumni. Oh, Jere ne maram dosti in malo ne,

»Na Telebanovem smo vsi tako modri,« je rekel Matija.

nak, nak, te onegave babele ne maram, jaz že ne, jaz, Matajever Matija! In če bi imela poln predpasnik zlata nel in če bi me prosila na kolenih, ne in nel Za ne vem kaj nel — Kaj pada, Anka, ti si si ves drugače deklč!«

Spodil je muhe iz kozarca, si natočil in izpil. Nato jo je vprašal počasi: »Kaj pa, Anka, ali bi se kaj rada omožila?«

»Oh, se mi še nič ne mudi,« je odgovarjala malomarno.

»Prihodnji predpust, no, kaj?«

»Da te vendar, kaj mi boste nagajali!«

»O pustu so zrele neveste, o postu pa preste!« je modroval Matija in poizkušal namežiti kavati dekletu, ki je pa gledalo le na šivanje. »Ne znate slabo, Matija!«

»Vidiš, Anka, jaz bi se precej oženil, pri maruhal!« je viknil naenkrat. »Dvajset let bo že tega, kar sem bil pri naboru, pa še nimam nobene žene! Kaj?«

»To je pa res nerodno,«

»Pa še hudo nerodno je! Človek brez žene, hiša brez stene.«

»Ste pač preizbirni, da še vedno samujete?«

»Kočljiv sem res nekoliko, vsake ne bi maral. Prebogate nočem. Kdor denarje priženi, svojo voljo zaženi. Nevesta bogata je rada rogata!«

»I, kje ste se pa že naučili takih, Matija?«

»Od Andraža Hudopiska, saj ga menda poznate? Ta gorjačar ve več kakor devet starih dohtarjev. Taka je le... Revica pa tudi nočem. Ampak...«

Sklonil je glavo in sramežljivo pogledal predse. Ona ga je motrila in se smejala.

»Lepo je na Telebanovem, Anka!« je izpregovoril zopet in dvignil glavo. »Cisto v hribih smo, popolnoma sami zase! Hišico imam čedno, pa vrt, pa kravo in malo gozda pa njive tudi. Krompirja je zmeraj na Matajevini, dobrega, krompirja toliko, da bi ga lahko dajal še na posodo! Enkrat jem gorkoga, drugi mrlega, danes v oblicah, jutri okisanega, vsak dan drugače. Pa tudi ajdovih žgancev ne pogrešam pa dobrega sira. In brinovca imam tudi doma, bri novca dostil Kuham si ga pa sam, kakor so me naučili moj rajni oča, Bog jim daj dobro!«

S kresovi so oznanjali naši predniki prihod sovražnika.

Cloveštvo je že v davnih časih poskušalo najti način, kako bi novice čim hitreje in čim bolj zanesljivo sporočilo iz kraja v kraj. Zvočni in svetlobni znaki so bili prva sredstva za to.

Pri nekaterih zamorcih je še dandanes običajno, da širijo novice s posebnimi znamenji, povzročenimi z nabijanjem na gotove vrste bobnov. Vsaka črnska vas ima svojega bobnarja, ki noč in dan pazno sledi morebitnemu bobnanju sosednega sela in važne vesti preda po bobnu drugi vasi. Na ta način je obveščena v primeroma kratkem času vsa pokrajina.

Ko je šla med prvo svetovno vojno po svetu vest, da se je potopila velika prekoceanska ladja, je v Belgijskem Kongu v Afriki stopil domačin zamorec pred belega gospodarja in dejal: »Gospod, poslušaj, kaj pripoveduje bobnen. Zelo velika ladja se je potopila. Napadli so jo pod vodo. Mnogo ljudi je utonilo.« To grozno vest so afriški bobnarji z dogovorjenimi znaki prenesli v treh dneh od obale Konga do izvirov reke Nila. Iz časopisov so beli prebivalci Konga izvedeli za nesrečo šele po treh tednih.

Telegrafski bobnen je v Afriki neprestano v rabi. Primeri smrti, rojstva, bolezni, nesreč, lovskih uspehov, zagotovila prijateljstva ali tudi zakletve sovražstva se bobnajo iz kraja v kraj.

Ko zaslišijo vojni klic, moški takoj zapuste domove in se zberejo okrog svojega poglavarja. Lovci preneha z zasledovanjem divjačine in rabi hiti domov s svojo mrežo.

Bobnen je napravljen iz izdolbenega lesenega tiala. Zgoraj ima dve luknji, skozi kateri

Obveščevalna služba nekdanj in danes

je mogoče izvesti dvoje različnih glasov. Preden bobnar bobna vest, opozori poslušalce z devetkratnim bobnanjem besed v jeziku črncev: »Poslušajte, kaj vam bom sporočil!« Nadajno vest morajo v sosedni vasi javiti naprej. — Razen svojega navadnega imena ima vsak bobnar še posebno ime, tako da je vsakemu poslušalcu takoj jasno, odkod vest prihaja.

Obveščanja z ognjenimi znaki so se posluževali že v starih časih. Grški pisatelj Eshil v svoji žaloigri »Agamemnon« poroča, kako je Klitemnestra na omenjeni način seznanila tujino s padcem Troje. Tudi rimski pisatelj Julij Cezar v svoji knjigi »O meščanski vojnik« pripoveduje o stebrih ognja in dima, ki so jih takratni zemljani uporabljali za razširjenje važnih dogodkov.

Naši predniki so o turških pohodih in drugih nadlogah obveščali vas za vasjo s kresovi, ki so jih zažigali po visokih brbihih. Saj poznate vsi Stritarjevo »Turki na Slevici«. Strašno je bilo takrat:

Grmade po gorah goré,
v nebo njih plamen šviga,
prišel je Turek, koder gre,
rohni, mori, požiga,
pred njima je jok, za njim je stok..

Pozneje so naši predniki opozarjali na razne grozeče nevarnosti ne samo s kresovi in drugimi svetlobnimi znaki, temveč tudi s trobentanjem, z zvonjenjem, s streljanjem in še na druge načine.

V začetku 19. stoletja pa so se ljudje za širjenje vesti začeli posluževati elektrike. Po raznih poskusih se je posrečilo Amerikancu Morseju izumiti prvi brzjavni aparat. Morse je bil po poklicu slikar in njegov aparat je bil kaj preprost, vendar je ostal podlaga brzjavnim napravam do današnjega dne.

Popolen preobrat je vsekakor doživela obveščevalna služba šele z iznajdbo brezžičnega

Policijski avtomobil z radio in radio-sprejemno postajo.

Radio-oddajna postaja v Nemčiji.

Radio: svetlobni televizijski.

brzjava. V tem pogledu ima velike zasluge mož svetovnega slovesa Marconi. O njem smo v Domoljubu že nekaj pisali. Naj danes samo dodamo, da električni valovi brezžičnega brzjava ne prodirajo samo po zraku, temveč tudi skozi podzemeljske plasti. V slovaških kovinskih rudnikih že nekaj let poskušajo, kako daleč se pod zemljo širijo električni valovi, zlasti blizu rudniških ležišč. Znan raziskovalec brnski inženir Frič je delal poskušnje tudi v avstrijskem Erzbergu. V Jami Šöberhagen se mu je 50 m pod zemljo dobro sprejemanje kar posrečilo. 140 m pod zemljo je lahko poslušal oddajne postaje z Dunaja, Varšave in Prage. Zanimivo je, da je sprejemanje bilo mnogo boljše tam, kjer je bila zemlja vlažna. V vlažnih krajih je Frič Prago, Budimpešto in Luksemburg še enkrat boljše slišal. Kakor je iz tega razvidno, morejo električni valovi torej res prodreti skozi gorske plasti.

Kadar se ladja na morju nahaja v nevarnosti, najprej radiotelegrafist kliče alarm v neizmerne zračne in morske dalje. Nato poziva po brezžični poti z znanim znamenjem SOS na pomoč. Potem javlja ime ladje, ki je v nevarnosti in sicer najprej njeno mednarodno kratko ime, nato pa celotno ime in dolžino, to je mesto, kjer se ladja potaplja.

Zdaj pa še nekaj zgledov obveščevalne službe:

Živali se obveščajo po svoje. Prav gotovo ste že vsi slišali glas koklje, ko je svarila mladiče pred nevarnostjo roparskega ptica in marsikateri lovec zvrta krivdo na divjega kozla, ki je s pravočasnim svojim žvižgom otel že marsikatero gamsovo družico smrtni nesreči. In ali ni v skrbi za varnost prebivalcev naših gozdov kričava šoja — pravi policaj?

Čeprav ni morda vse do pike res, se govorci, da nam nočna pesem čukov in sov pri-

Crnci razglašajo z bobnanjem vesele in žalostne novice

naša v hišo smrt in da so lastovke znanilke pomladi in nosilke dobre sreče, ki si jo vsi tako zelo želimo.

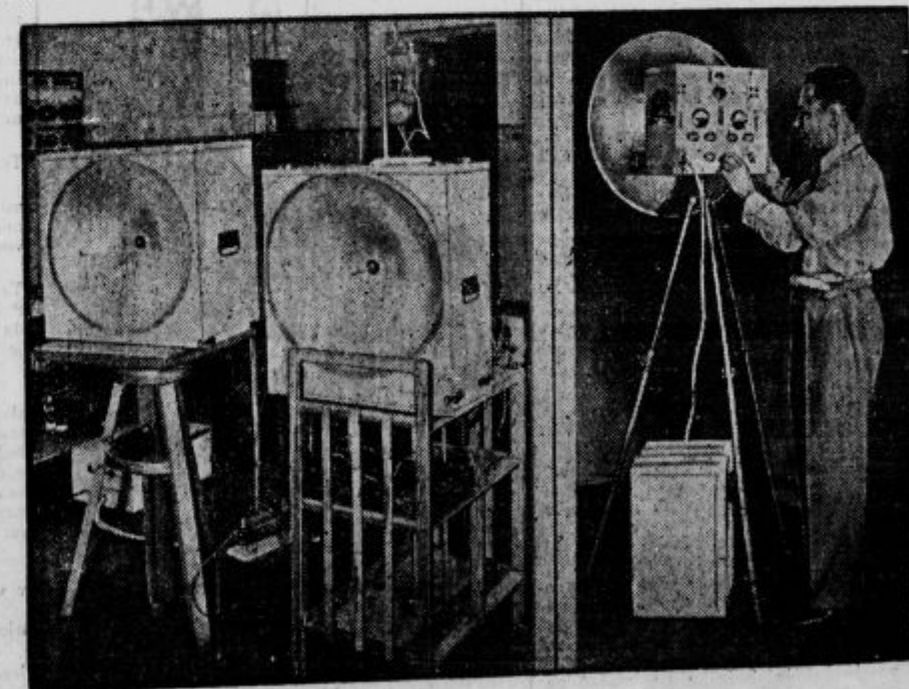
Najnavadnejši način obvestitve je naravnostni pogovor in pismo. Zadržanje v manjši meri.

Blizu zakonski zvezi so baje tisti parčki, ki se ne boje objaviti svojega srčnega razpoloženja tudi javnosti na način, ki ga opisuje slovenski pesnik v svoji »Zaročenke« Morda ste že slišali ljubko pesmico ali celo štiriglasno peli zadnjo kitico:

Tam sta v bukev dve imeni
vrezani nad srcem enim,
zaročenka z zaročenim,
dve ljubezni preiskreni.

Pravijo, da se posestniki gozdov takih in podobnih src preveč ne vesele. Ampak ljubezen je ljubezen in mladost je mladost, ki se ne ozira preveč na trde paragrafe in »nesodobne« manire, če so v preveliko napotje njenim vihravim ciljem.

Novost za naše muzikantarje. Bivši natakari Toth v Osijeku je velik glasbenik, to se pravi, dober strokovnjak na orglice. V civilu je uradnik neke osiješke tovarne. Nedavno je izumil posebne orglice, ki so seveda nekoliko večje kakor doslej navadne, a na njih lahko zaigra vse dure, mole in septime. Trdi, da bodo običajne orglice spriču njegove iznajdbe kmalu šle med staro šaro.

Oddajna in sprejemna radiopostaja.

Prvi preprost telefonski aparat

Gani! Revež! Kar smili se mi! Saj je izgubil zavest in prav gotovo ga je udarec močno pretresel! Zavelel sem ga na rob jarka in mu sepetal v uho: »Ti si jo ubil! Mrtva je. Prav ti si jo ubil! Ni se premaknil in oči je imel še vedno zaprte; čez čas se je nenadno stresel,

mali bolj udobno; ponoči, ko bo hladno, bo Tamara prav tako mirno spala ko na postelji.«
»Ne bom spala.« se oglasi Tamara in oči se ji zasvetijo. »Preveč srčno želim spet videti mamolc!
Velik voz, naložen kupoma s senom, stoji

Povzet s karikaturnih planov.
Spleal M. De Carnao.

SREBRNA OPANKA

rekel pa ni ničesar; zaradi njega se ni treba ničesar bati.«

»In deklica?« sprašuje dalje ženska, ali se je nisi takoj polastil?«

»Deklico sem vzel tako, kot je bila, vsa otrpla zaradi bolečin, ki jih je povzročil kačji pik... glej, da jo kmalu pozdraviš! Zasumila ni ničesar in se je dala mirno prenašati kot ptiček v kletki, niti se ni upirala ali kričala; posadil sem jo na sedlo in zaveza je bila opravljenal. Toda kaj bomo storili sedaj?«

Oba skrivca sta se približala; ženska je z enim očesom poskiliila na spečo in negibno deklico, nato pa rekla:

»Tvoja je skrivati tukaj nekaj dni, dokler jo bodo oni tam doli iskali; prav gotovo je nihče ne bo iskal tukaj! Potem moramo po skritih potih dobiti karavano sužnjev, ki jo bodo v kratkem, ko deklice še ne bo vmes, preiskali; ali si se že dogovoril s poglavarjem karavane?«

»Je že vse urejeno! Dogovorila sva se tudi, da ostane navzočnost deklice v tajnosti, če bi slučajno policija naredila preiskavo karavane.«

»Sitnosti torej ne bomo imeli?«

»Prav noben! On bo že našel primerno mesto za deklico, meni pa bo plačal v srebru ali zlatu... Zdaj prepuščaj plen v tvoje varstvo! Ostalo delo pripada tebi! Želim ti veliko sreče, ko se mala prebudi...«

In Jakob odide brez vsakega šuma iz sohe. Sulejka ostane nepremična in oprta s komolci na mizo in podpirajoč glavo z rokama premišluje. V kratkem bo morala odgovorjati na dekličina vprašanja: kako ji bo razložila, na kakšen način je prišla v to hišo, ki ji je prav gotovo nepoznana.

Sulejka je že našla odgovor. Zelo preprost je: Jakob je v temni noči zgrešil pot in jo pripeljal sem namesto na njen dom; takoj, ko se pozdravi, pa jo bo peljal domov... Deklico take starosti je lahko prepričati: nekaj dni bo sicer jokala, toda sladkice in sadje jo bodo potolažile.

Tedaj se Tamara na divanu premakne; Sulejka se ji približa in jo opazuje. Ob premiku ji je odeja zdrslala na tla, tako da more Sulejka zdaj videti ranjeno nogo, obvezano z robcem in brez opanke, dočim ima Tamara na drugi nogi opanko še obuto.

Kako neki naj dohitijo karavano, ne da bi se deklica prebudila in hkrati zdvomila nad svojo bodočnostjo?

»Če bi mogla spati vse do tedaj!« pravi Sulejka sama pri sebi, iščoč pameten izgovor v dokaj prekanjeni glavi.

Tamara pa spi še naprej, mirna, toda malo blede v obraz.

Spi, spi, mala Tamara, nedolžna in zaupljiva! Ne bodo te tako hitro zbudili... kajti, medtem ko ti spiš, pripravlja tista, ki varuje tvojo osebnico, tvojo usodo... Ali ne vidiš sijočih oči tvoje varuhinje, ki govorijo: »Sem že našla, sem že našla...«

Spi, deklica, spi, mala Tamara!

VII.

»Pripravljena sem,« pravi Tamara Jakobu, še vedno prevzeta od upanja vanj. »Toda ti me nosi, ker v teh velikih čevljih ne morem hoditi.«

Smeje se pogleda na velikanske čevlje, ki jih ji je obula Sulejka. Nato čelja dalje:

»Mama se bo hudovala, ker sem eno novo opanko izgubila; toda upam, da jo bom na travniku našla. To, ki mi je še ostala, nosim zdaj v predpasniku, ker nočem, da bi tudi to izgubila.«

Mala veselo brblja, Sulejka pa, stoječ na pragu, naroča tisoč malenkosti Jakobu:

»Pripravi na senu primerno ležišče, da bo

ob začetku ceste, kakih deset korakov proč od hišice; precej pozno je že in na prostrani ravlini ni videti nikogar.

Jakob vzame na roke deklico, ki se obrne proti Sulejki in ji smeje se reče:

»Na svidenje, Sulejka, dobro si poskrbela zame in me zdravila, česar mama ne bo pozabila... Pa tudi jaz te nikdar ne pozabim.«

»Je že dobro,« zamrmra ženska in rdečica oblije njen obraz. »Ni potrebno, da se mi zahvaljuješ. Na svidenje in srečno pot!«

Za trenutek začuti Sulejka v sebi zavest krivice, ki jo je storila deklici, ki jo poslednjič ogovarja s tako nepokvarjeno zaupljivostjo; v svoji notranjosti se bori s tem, ali bi poklicala Jakoba nazaj in mu odvzela deklico ter se tako odpovedala grdemu dejanju, ki ga je v precejšnji meri sama sokriva... Toda to prebujenje njene vesti je le bežno, sicer pa je že prepozno, mnogo prepozno, da bi se vrnila nazaj!

Medtem ko Jakob pripravlja na senu primerno ležišče, že sedi mala žrtev, zgovorna in vesela, na travi.

»No, končno je pripravljeno,« de Jakob in posadi Tamara na pripravljeno ležišče.

Deklica se z veseljem vleče na kup sene in udobno namesti.

»Še s senom in odejo zavarujem ležišče, da ne boš čutila mraza.«

Takoj nagrmadi pred njo in za njo dva kupa sene in ji le nad glavo pusti zadostno odprtino; nato pregrne čez oba kupa odejo, ki naj bo za streho; le skozi odprtino pri

»Pripravljena sem,« pravi Tamara.

Jakob je že zlezal na voz, ki se je premaknil ter začel svojo pot ob enakomernem in miraljubnem koraku vpreženih volov.

Spodaj v mehkem in dišečem gnezdu si Tamara oddahne od zadovoljstva. Vendarle enkrat... Vendarle enkrat se vrača domov! Ze

vidi trenutek, ko se bo vrgla v naročje svoje matere, ko ji bo pripovedovala vse, kar je doživela. Gotovo je mama bila že obveščena s njenem povratku in jo čaka nestrpno na pragu hiše... Kako volji počasi vozijo! Koliko lepše bi bilo jahati na sedlu ob lepem vaškem jezdecu, ki bi jo kakor veter hitro ponel domov,

Tamari je prevroče v senu, zato se dvigne, odstre nekoliko konec zagrinjala ter zadihava svež zrak. Nad njo so sevali milijoni svetlih zvezd,

Spomnila se je večerov, ko ji je Mitja pripovedoval imena večjih zvezd in o vsaki povedal čudovito zgodbo. Oba sta občudovala zvezde ter mislila na lepe in čudovite stvari, stvari, ki se niso nikoli zgodile, ki pa jih človek rad ališi, kakor se rad spominja lepih sanj. Tamara je rada poslušala pravljice o zvezdah, ki so sevale daleč daleč ter ljubko plesale na luninih žarkih ter od časa do časa spustile na bedno zemljo kak biser, ki je zablesel v črnem zraku ter nato izginil nekam v praznino.

Mitja, ki je mnogo vedel, ji je pripovedoval, da je vsaka zvezda svet zase, nepoznan, skrivnosten svet, kjer mogoče deklice kakor ona opazujejo tisto uro druge zvezde in prav tako sprašujejo kakor ona.

Potem ji je Mitja pokazal zvezdo, ki je bolj blestela in bila lepša od drugih; to je bila njegova, pastirjeva zvezda. Tamara jo je poznala in jo imela najrajši zaradi njene čudovite in resnične zgodbe. To je bila tista zvezda, ki je nekoč vodila tri modre kralje, v davnih časih, ki jih ne pomnijo ne oče ne mati niti stara mati. Trije modri kralji so sledili zvezdi, ki jih je vodila do revnega hlevčka, kjer se je rodil otrok in trepetal od mraza na revni slami... In tisti otrok je postal kralj sveta, kralj neba, kralj kristjanov. Bil je tisti otrok, ki ga Mitja moli, in v katerega nebesa bo šel Mitja...

Zakaj torej ona sama ni bila kristjanka? Tega ne ve, bo pa vprašala o tem mamolc.

Mala je bila zatopljena v tisoč podobnih misli in polagoma ob njih zadrmla. Ob enakomerni hoji volov in vedno enakomernem drdranju voza so se ji oči zaprle. Tamara je zaspala.

Ob jutranji zarji se je zbudila. Voz stoji, Tamara se vsede, se pretegne: ne ve, kje je. Pride ji na misel, da je doma v rojstni vasi in da bo kmalu pri mami. Voz že stoji. Gotovo je že doma.

»Jakob, Jakob! Ali smo že doma?«

Jakob je ne posluša. Ob vozu stoji, si razlanja oči in napeto motri cesto, na koncu katere se je dvignil oblček prahu in se vedno bolj bližal. Iz njega se je izločil jezdec, nato še eden in še eden. Tamara je medtem odrinila senu in vstala, zganila senu na kup ter stopila nanj. Tudi ona je opazila bližajoče se jezdec ter slišala peketanje kopit.

Veselo je zavpila:

»Glej, Jakob, vaški jezdec! Vzeli me bodo v sedlo!« Ploskala je z rokami in se zasmejala.

Z enim samim akomom je bil Jakob pri njej in ji zabčal:

»Bodi tiho, ali pa si izgubljenal... To niso jezdec, kot jih ti misliš. To so razbojniki, ki te hočejo pograbit in te zvleči od doma, od tvoje mame. Škri se in bodi tiho!«

(Nadaljevanje prih.)

JEREMITH

Sv. Stenge in romarski Grad

• Kulturno zgodovinska slika z Goriške — R.B.

Mož je bil iznajdljiv. Neke nedelje stopi na leco in oznaní, da bo popoldne procesija na Grad. Vsak naj prinese s seboj kramp in lopato. Mi-
renci so zijali, pa so le prišli v to čudno procesijo
z orodjem. Župnik sam je tudi nosil kramp na
rami. Ko so prišli pod Grad, je župnik vsakemu
odkazal kosa rebra, ki naj se ga loti s krampom
in lopato — za novo pot. Tako so gradili lepo
zložno pot do vrha. Ob poti je Elerišič dal postaviti
kapelice križevega pota. Ko je bilo to končano, se
je tudi zidanja mogočene cerkve. Vpeljal je »zlate
bukve«, kamor je vpisoval vse dobrotnike od ene-
ga goldinarja navzgor. Zapisani so tudi avstrijski
cesarji in nadvojvode. Največ pa je dala bogata
vdova Kalister. 32.000 kron je oddala. Ko je v
Trstu umrla, je volila še večjo svoto. Pa je urad-
ni avstrijski šimelj brcnil v testament, kjer je sta-
lo, da vdova določa za »Grad« toliko in toliko.
No, in so uradni možje ugovorili, da gre to za
»Gradež (Grado) in ne za cerkev na »Monte Gra-
do«. Kajpak si je neustrudljivi mirenski župnik še
drugače pomagal, danes bi rekli »z nabalralno
akcijo«. Priredil je kar ples in sam zaplesal
»prvega«, čisti dobiček pa je šel za romarsko cer-
kev. Bilo ga je precej, mož je poznal, da njegove
ovčice podpišati arbe, čeprav je v mirenski kronjki
prisan, da tak način zbiranja darov »non est
laudandum« (ga ne gre hvaliti). Vendar je tudi
to zanimiva kulturna slika prejšnjega stoletja. Ko
je famošter Elerišič umrl, je bila cerkev komaj
pokrita. Šele čez deset let jo je nadškof Zorn po-
svetil, l. 1886. Tej je bilo določeno kratko ži-
vljenje. Toda predno povemo do konca, je treba
še omeniti, da se je na Grad priselila za gorško
deležo od sile zaslužna lazaristovska naselbina.

Lazaristovska naselbina in nie usoda

Že leta 1897, ko so v Biljah obhajali misijon, je tedanji biljenski župnik Rojec, sila zaslužni poveljni tolmarski monsinjor, pokazal misijonarjem skozi okno na Grad, češ, tu se naselite za blagor duš. Rea so že čez nekaj leti jeli zidati pomorno misijonsko hišo. Leta 1913 so lazariste elovsko sprejeli. Vodil jih je dr. Zdešar. V slovesni in veliki procesiji so jih Mirenci spremljali na Grad. Odslej je delo hitro napredovalo. Tudi staro cerkev so naslednje leto jeli podirati. Pa je niso končali.

Napočila je pomlad leta 1915. Avstrijci so na Rožach podirali hangarje in jih znesli v Ajševico. Tudi opazovali so nastavljali telefone in daljnogleda na Gradu. Zato so predstojniki poslali cerkveno opremo in važne knjige v Ljubljano. Nekaj imetja so zazidali v kleti, seve, po vojni ga niso več našli. Na binoklijski ponoči so trkali orožniki na samostanska vrata z naročilom, da se ne sme več zvoniti. Ob treh že grmenje topov na meji. Popoldne so orožniki javili, da se mora Grad izprazniti. Po večernicah je bilo slovo od jokskega srenje, Italijanske čete so prodrele do Kormina. Kot cigani sta se dva duhovnika in trije bratje unikali z reko beguncev preko Postojne v Ljubljano. V misijonski hiši je ostal za varuha le juhaški gospod Pirc. Prve granate so žvižgale brez hrih že 6. junija. Naslednji teden je bil Miren in vznोजe Grada že močno pod granatami. Pirc je na Gradu maševal. 19. julija pa prižvižga velika granata, se razpoči pred cerkvenimi vrati, jih predre in velik drobec se zarije v zid na desno stran kipa žakostne M. B. Kip je ostal nepoškodovan. Tudi sv. stopnice so bile na sredi zadete. Misijonar je opoldne zavpil Najsvetejše, ugasnil večno luč in pustil tabernakelj odprt. Umaknil se je v Renče. Vračal se je pa stalno, ko je tiskranje ponehavalo. V decembru je prišlo hudo. Cerkev je bila že precej razkosana. Na god Brezmadežne je že bila peta maša. Obilo vojakov je molilo med ruševinami. Milostni kip so pokrili s koci in vrečami. Pred božičem so Grad obstreljevali veliki francoski topovi 305 cm. Štiri granate so butnile v zvonik. Vse naslednje mesece je bil tam gori pravi pekel, vendar je Pirc pripravil v hiši sobo za maševanje. Strelski jarki so bili v bližini. Včasih so ležali mrtveci deset metrov na široko in tri do štiri metre visoko. On sam je bil neštetokrat v neposredni smrtni nevarnosti. Včasih so Avstrijci celo sumili, da daje nasprotniku znake.

Vendar je vztrajal do pomladi leta 1916. Na Gradu je že bilo vse kup razvalin. Bivat je v kleti, med najhujšim ognjem se je pa umaknil v sosedno zaledje. 26. februarja je bila njegova zadnja noč na Gradu. Potem se je umaknil v nitrenski razbiti farovž h gospodu Grbeu.

Med tem je neki slovaški feldvebel iztaknil v vodnjaku slovensko zastavo. Soldateska je Pircu zgrabila in ga je odpeljala v BiHje. Tam ga je sodišče, mladi oficirji, dva dni zasiljevalo. Grozilj so mu, da bo obesen, končno so ga izpustili. Zadnje dni je maševal v čevljiarski zadruzi v Mirnu.

V avgustu se je pa raznesel ob Soči pravi peklenski ples. Vse do Rihemberka je ležalo v ognju. Z župnikom sta vpregla kravo v voz in sta naložila nekaj robe ter odšla v Renče. Spodoma sta v nekaj minutah našli 42 zadetkov na Grad. V kletih in kavernah se je še boril 30. avstrijski polk. Dne 16. oktobra zjutraj so se pričeli pohodni napadi in naskoki na bajonet. Se isti dan je italijanska trobojnica zavihrala nad gradskimi ruševinami. Tako se je na grobeh nekdanjih puščavnikov in nad svetimi stopnicami izpolnilo, da ni kamen ostal na kamnu.

Po sedmi soški bitki so avstrijske baterije s Fajtovega hriba eno celo leto premelavale razvaline mislionišča.

Na razvalinah in obnova

Vse je zbežalo! Jesenski dan leta 1917 sta dva samotna popotnika preskakovala itajake in jame po cesti od Volčje drage v Miren. Bila sta mirenški župnik Grbec in lazarist Krivec. Povsod smutna tišina, nikjer živga človeka, razsejane ročne granate, puške, čelade, mrhovina in mrljiči, mrljiči. Pač nekaj živga je povsod gonazelo! Na tisoče velikih podgan. Ko sta prenočevala pri orožnikih v Mirnu, so jima podgane požrle iz nahrbtnikov vsi hrano. Na Gradu sta se razjokala nad razvalinami.

Prvi se je vrnil nazaj za stalno oče Pirc. Kmalu za njim l. 1918. pa še trije. Za Velikončo so maševali v razbitem županstvu. Postavili so si pri Stantnu štiri barake. V eni je bila kapela. Že v avgustu so misijonarji prišli po Elersičevem vgladu za lopate in začeli čistiti ruševine. Tekom naslednjega leta so barake prenesli na Grad. To je bilo leta 1921. Tedaj se je tržaški škof Fogar močno zavzel za pozidavo cerkve in misijonista na Gradu. Z vnezo sta njemu in misijonarjem pomagala cerkvena ključarja Vuk Anton in Tribušon. Dne 24. avgusta l. 1924. so imeli vsi delavci skupno sv. mašo. Nato so pijunili v roke in prišli. Jeseni je bila hiša pod streho. Naslednje leto je bila pokrita srednja cerkvena ladja.

Tedaj je zmanjkalo denarja, zadeva vojne odškodnine je šla na dolgo. Cerkveni odbor z župnikom Pahorjem na čelu je moral na marsikako križev pot, da se je doseglja vsaj približno potrebna svota za obnovo, tako da se je leta 1927, za velikonočo že lahko obhajala služba božja v novi, a ne še dokončani cerkvi. Vsa naslednja leta, do leta 1934, se je delalo in doživdalo, največ po umetniških načrtih arhitekta Vurnika.

Velikanska cerkev, čeprav še neposlikana, prevzame obiskovalca. Poseben oltar je zares lepo delo po zamislih Vurnika. Šest svetih zakramentov je upodobljenh na vratah tabernaklja. Kje pa je sedmi? Ni ga treba upodabljati, saj je resnično skrit v tabernaklju. Mogočno pročelje z na gorliško planjavo. Velika samostanska hiša, moderno urejene gospodarske pritliklave, kalvarije, nove svete stopnice in križev pot ob cesti, vse to je sad dolgoletnega truda obnoviteljev. Celo na tisoče borovcev so zasadili po pobožnih gričkah in na stotine žlahtnih dreves. Na kraški gmajni, vsej razbiti in razriti, je nastal čudežen vrt, vrt naravnega lepote in dušnih milosti.

Seemjak se steka preko svetih slopnje, mimo Kalvarije na tisoče množic pod podobu žalostne Matere božje proseč utehe za slotere žalosti in bridkosti, ki jih nosijo s seboj. Se marsikaj bi se dalo povedati iz zgodovine gradenskeke cerkve in romarske božje poti, a že ti odlomki njene burne preteklosti povedo, zakaj je ljudstvo pod Gradom tako vzbujalo svoje svetizne.

■ IZ RAZNIH KRAJEV ■

Novo mesto. Mnogo meščanov zadnje žane kupuje kar cela drevesa v bližnjih gozdovih, ki jih plačujejo po 10 do 15 lir kub. meter, nar. kar jih sami poderejo in spravijo na dom. — Mestni svet je zvišal draginjske doklade svojim uslužbenecem. — V novomeškem okraju bodo bolniki, ki imajo sladkorno bolezen, dobili posebne nakaznice za dodatek mesnega obroka. — Na Komnu pri Novem mestu je odšla v večnost 83 letna Hedvika Rosina. Naj počiva v miru!

Mokronog. Te dni smo pokopali 13-letnega Joška, sina tukajšnje učiteljice. Imel je lep pogreb. Naj počiva v miru!

Kostanjevica. Če kaj posebnega vmes ne pride, bo te dni spet odprta avtobusna proga od Kostanjevice do Novega mesta. Promet na tej progi je bil vedno velik.

Stična. Lani je bila pri nas ustanovljena strokovno-nadaljevalna šola. Letos je začela s poukom dne 6. t. m. in obiskuje šolo dosedaj 42 učencev. Od teh se je na novo vpisalo 18 vajencev v I. razred; v II. razred pa hodi 24 učencev. Poučujejo: upravitelj šole Lazar Ivan, profesor Pušigar Mirko in p. cist. Kurent Tomaž. Šola je ob ponedeljskih popoldnih in ob nedeljah dopoldne, vsakokrat po 4 ure, tedensko po 8 ur. Vajenkam obiskovanje strokovne nadaljevalne šole letos ni bilo dovoljeno. Za telesno vzgojo mladine pa stiška šola nima telovadnice, zato dpadje tudi letos telesna vzgoja vajencev. Vajenci iz Št. Vida pri Stični se vozijo s kolesi ali po železnici v Stično in prav tako tudi vajenci iz Višnje gore. Dobro bi bilo, da bi se pri železniškem ravnateljstvu izposlovale vozne olajšave vsem vajencem v Ljubljanski pokrajini, ki obiskujejo katero koli vaješko šolo, oddaljeno po več kilometrov. S tem bi dosegli na deželi ogromno število vajencev, omogočili obiskovanje strokovnih šol in tečajev. Pomisliti je treba pri tem, da se pozimi v snegu ne morejo voziti s kolesi.

Ribnica. Dne 30. oktobra je zatisnila svoje
trudne oči v Gorenji vasi; pri Ribnici znana in
pri ljubljani 69letna Cecilija Zabukovec. Po-
kojno je pred 14 dnevi zadela kap in od takrat
je ležala na bolniški postelji, dokler se je ni
lotila pljučnica, kateri je tudi podlegla. Cecilija
Zabukovec zapuščila sina Rudolfa in hčerko Cil-
ko, soprog poslovodje Zadruga Arka, hčerko
Micko por. Zorko v Zagrebu, hčerki Karolina in
Angela pa živita v Ameriki. Pokojna je bila
podpirateljica revežev in verna čitateljica na-
ših časopisov. Naj počiva v miru! Preostale pa
tolajži Bož!

\$maric (p. \$maric Sap) pri Ljubljani

Prebivalstvo Šmarja in okolških vasi opozarjamo na ugodnost, da se je naselil v Šmarju **zdravnik za splošno zdravilstvo dr. KORBAR AUGUST**. Bolnike sprejema dopoldne od 9. do 12. ure in po-
poldne od 3. do 5. ure. Po potrebi sprejema tudi izven teh ur in obiskuje težje obol-le na domu. Ordinacijo ima v hiši trgovca g. F. L. Gabrielja v Šmarju. Pred začetkom te vojne je dr. Korbar služboval kot šef-zdravnik v zdravstvenem domu v Lendavi.

Novo mesto, Lukežev sejem je bil tudi letos dobro založen. Poznalo pa se je, da niso prišli prodajat trgovalci s blagom in usnjenimi izdelki. Veliko večje pa je bilo število letarjev in galanteristov. Prav dobro je bil založen tudi živinski sejem. Naprodaj je bilo veliko mladih prašičkov za rejo, na tudi goveje živine je bilo dovolj.

Čatež. Na Dolenjakem, posebno pa v naši okolici je precej užitnega kostanja, ki je letos dobro obrodil. Ljudem, zlasti mladini prinaša kostani masten zaslužek.

Št. Viđ nad Ljubljano. V vasi Guncelje je v soboto, 18. oktobra, umrla dobra mati, skrbna žena in pridna gospodinja Marija Goljar, po domače Komanova. Ni še v Št. Vidu pozabljen spomin na njeno vzorno mater Marijo Polensčenko, ki ji je bila sedaj pokojna hči podobna po lepem, milem, povsem krščanskem značaju. In zopet se bo moglo tam neke na šentviškem pokopališču na njenem grobu zapisati besedilo, ki ga je svojčas tam zložil menda Blaž Potočnik: Tukaj naša dobra mati davno že počiva, grob je dela poravnati hči grede za materjo. Nai očiščuta v miru!

Edmond de Amicis

Vozniki so jeadili na konjih poleg voz in priganjali vprego z dolgimi palicami.

Deček jim je kuril ogenj, nosil krmo za vole, čistil je luči in nosil voznikom vodo. Vao pokrajino, skoz katero so potovali, je gledal kakor v sanjah. Videl je obširne gozdove, kjer so rastle mala rjava drevesa. Vasi so bile redke in sestavljene le iz nekaj hiš, ki so bile precej oddaljene druga od druge. Opazoval je široke struge, kjer so se brez dvoma nekoč vile mogočne reke in ki so sedaj bile bele od soli. Povsod sama planjava, samota, tišina.

Le redkokrat so srečali nekaj popotnikov na konjih, katerim je sledila cela truma konj, ki so prosti tekali po planjavi. Dnevi so si sledili, drug drugemu podobni, kakor takrat, ko je potoval po morju. Bili so dolgočasni, brezkončni. Toda vsaj vreme je bilo lepo.

Toda vozniki so postajali vsak dan bolj sitni in so od dečka zahtevali, da jim je delal vsak dan več. Nekateri so postali celo surovi in so mu grozili. Brezobzirno so zahtevali od njega, da jim je stregel. Moral je prenašati velikanse množice krme. Pošiljali so ga po vodo v oddaljene kraje. Bil je včasih tako utrujen, da ni mogel spati. Motilo ga je ropotanje koles in škripanje voz. Poleg tega pa se je dvignil močan veter, ki je dvigal droben rdeč prah. Ta je dečku silil pod obleko, v usta in oči, tako da ni mogel niti dihati, niti gledati. Ubogi deček je bil ves izmučen, strgan in umazan. Neprestano zmerjanje ga je spravljalo skoraj v obup. Le prijazne besede, ki mu jih je od časa do časa privoščil gospodar, se mu še dajale pogum, da je vztrajal. Nemaikrat se je skril v voz in se bridko zjokal, z glavo naslonjeno na svoj nahrbtnik, v katerem je sedaj imel samo še strgane in umazane cunjice. Vsak dan je bil bolj izmučen in malodušen. Gledal je planjavo, ki se je raztezala v brezkončnost kakor morje in si je nešteto krat dejal:

»Danes ne bom vzdržal več! Preden bo večer, umrjem na poti.«

Težave so postajale vsak dan hujše, vozniki pa vsak dan bolj nasilni. Nekega jutra se je nekoliko zakasnili in ker gospodarja ni bilo v bližini, ga je eden izmed voznikov udaril. Tedaj so ga začeli tudi drugi tepeti. In ko so mu dali kakšno delo, so se norčevali iz njega. Dajali so mu klofute in rekli:

»Tu imaš plačilo, zaspanec! Nesi to svoji materi!«

Ubogi deček ni mogel več zdržati; zbolel je. Tri dni je ležal na vozu pokrit z odejo in nihče se ni zmenil zanj, razen gospodarja, ki mu je od časa do časa prinašal hladilne pijače in ga prijazno vpraševal, kako se počuti. Dajal mu je poguma in dejal, da bo morda hitro prešla in da bo prav kmalu našel svojo mater.

Deček pa je bil ves obupan. Neprestano je klical svojo mater:

»Mati! Mamica moja! Pridi! Pomagaj mi! Pridi mamica, umrjam! Oh, mamica, nikoli več te ne bom videl! Našla me boš mrtvega na cesti!«

Nato se je zopet pomiril, sklenil roke na prsih in molil. Gospodar pa je zelo skrbel zanj in zato je res kmalu zopet ozdravel.

Toda komaj je bilo ves obupan. Neprestano je klical svojo mater:

Ko so dospeli do križišča, kjer se je ločila cesta, ki je vodila v Santjago, od one, ki je vodila v Tukumán, mu je trgovec povedal, da je prišel čas ločitve. Natočeno mu je opisal pot, po kateri naj krene. Priznal mu je nahrbtnik tako, da bi ga pri boji ne oviral, nato pa se je poslovil čisto na kratko, kakor da bi se bal, da bi pokazal svoje ginjenje. Dečku se je komaj posrečilo, da ga je ujel za roko in jo poljubil. Zdelo se je, da se je zasmilil tudi voznikom, ki so ga ves pot mučili. Ko so se vozovi oddaljevali, so mu mahali s klobuki v slovo.

Tudi on jih je pozdravljaj in gledal za vozovi, dokler niso izgini v daljavi. Nato je ves potri krenil po samotni cesti.

Nekaj pa mu je takoj v začetku te nove poti vtilavo novega poguma. Po tolikih dneh potovanja po brezkončni ravnini je nenadoma zagledal pred

seboj visoko pogorje, čigar najvišji vrhovi so bili pokriti s snežom. Zadelo se mu je, da vidi pred seboj Alpe in da se je približal domu. Bile so to Ande, hrbenica Amerike, orjaško pogorje, ki se vleče od ravnika do ledenih pokrajin ob arktiku. Postajal je tudi pogumnejši, ker je začutil, da je zrak vedno bolj toplel. Pot ga je vodila proti severu in zato se je vedno bolj bližal tropskim krajem.

V veliki razdalji je našel majhne vasice. Tu je v malih trgovinah kupil nekoliko živeča, da si je utešil lakoto. Srečeval je moše na konjih. Tu in tam je videl skupine ženak in otrok, ki so sedeli na tleh. Bili so nepremični in resni. Marku so se zdeli silno čudni. Imeli so rdečkasto polt in poškove oči. Tudi ti so dečka gledali z začudenjem in mu sledili z očmi, ko se je oddaljeval. Bili so Indijanci.

Prvi dan je hodil do večera, dokler se ni ves izmučen vlegel pod neko drevo in zaspal. Naslednjega dne je opočel še mnogo pred nočjo. Zopet se ga je lotevalo malodušje. Njegovi čevlji so bili raztrgani, noge vse ranjene, želodec oslabiljen zaradi alabe in nezadostne hrane. Ko se je zvečerilo, ga je začelo postajati strah. Ko je bil še doma, so mu pripovedovali, da je v teh krajih mnogo kač. Zdelo se mu je, da jih sliši, kako se plazijo po tleh. Strepetal je in se znova spustil v tek. Včasih se je začel sam sebi smiliti. Jokal je in debele solze so mu polzele po licih.

»Kako bi moji materi bilo hudo, če bi vedela, kako me je strah,« si je dejal. In ta misel mu je dajala novega poguma.

Da bi odvrnil strah, je začel misliti na mater. Spominjal se je njenih besed, ki mu jih je govorila, ko je odhajala v novi svet. Spominjal se je, kako mu je, ko je bil še majhen, popravljala odejo, ko ga je zvečer spravljala spat. Kolikokrat ga je vrela v naročje in mu dejala: »Ostani nekoliko pri meni.« In slonel je nepremično v njenem naročju in naslanjal svojo glavo ob njeno ramo.

Ob teh mislih si je začel ponavljati: »Ali te bom nekoč zopet videl, draga mamica? Ali bom kdaj dospel do cilja?«

Hodil je in hodil, mimo nepoznatih dreves, mimo obširnih nasadov sladkornega trsa, naprej proti gorskim velikanom, ki se ponosno dvigali svoje vrhove proti nebu.

Prešel je četrty in peti dan. Sedmi dan je bil deček s svojimi močmi že popolnoma na koncu. Njegove noge so bile že vse ranjene in okrvavljene.

Končno mu je nekoč ob sončnem zahodu dejal:

»Tukumán je komaj pet milj oddaljen od tu.«

Krik veselja se je izvil iz dečkovih prs. Pospel je korak, kakor da bi se mu nenadoma vrnila vse njegove moči. Toda le za kratek čas. Hipoma so ga zapustile vse moči in ves iztrpan se je zgrudil ob robu nekega jarka. Toda srce mu je močno utripalo od veselja. Nebo, pokrito z blestečimi zvezdami, se mu še nikoli ni zdelo tako lepo. Ves izmučen se je sleknil v travo in jih gledal. Misli je, da jih mogoče tudi njegova mati prav v tem trenutku občuduje.

»Kje si, mamica moja? Kaj delaš v tem trenutku? Ali misliš na svojega sina? Ali misliš na svojega Marka, ki ti je tako blizu?«

Ubogi Marko! Če bi vedel, v kakšnem stanju je tedaj bila njegova mati, bi se z nadčloveškim naporom dvignil in nadaljeval svojo pot, da bi došel nekaj ur prej do nje.

Bila je bolna. Ležala je v pritlični sobi gosposke hiše, kjer je stanovala družina Mequinez. Gospodarji so jo imeli zelo radi in so ji zelo skrbno stregli. Uboga ženska je bila še bolehnata, ko je inženir nenadoma moral zapustiti Buenos Aires in tudi v Kordovi, kjer je zrak tako zdrav, si ni opomogla. Pozneje se je njeno zdravje še poslabšalo. Dolgo časa še ni dobila nobenega pisma od doma in tudi ne od bratrance. Slutila je, da se je morala zgoditi kakšna nesreča. Sama ni vedela, kaj naj stori, ali naj ostane ali odide domov. Čakala je dan na dan sporočila od doma in ta negotovost je njeno zdravje popolnoma izpodkopala.

Nazadnje se je njena bolezen tako poslabšala, da ni mogla več vstati. Za dva tedna je bila v postelji. Zdravnik je izjavil, da je nujno potrebna operacija, sicer bo morala umreti. In prav v trenutku, ko jo je Marko klical ležeč v travi ob robu jarka, sta gospod in gospa Mequinez stala ob njeni postelji in jo skušala pregovoriti, da bi privolila v operacijo. Ona pa se je branila in jokala. Najboljši zdravnik v Tukumánu je še teden poprej prišel k njej, toda vse njegovo prigovarjanje je bilo zaman.

»Ne, dobra moja gospodarja,« je dejala, »kakor se ne izplača. Nimam dovolj moči, da bi vzdržala. Umrila bi še med operacijo. Bolje je, da me pustite umreti v miru. Sedaj mi ni nič več mar za življenje. Zame je vsega konec. Bolje je, da umrjem prej, kakor pa izvem, kaj se je zgodilo s mojimi domačimi.«

Gospodarja sta jo skušala prepričati, da se moti, da se doma ni zgodilo nič hudega, da bo na zadnje plamo, ki ga je pisala naravnost v Genoe, gotovo dobila odgovor. Prosila sta jo, naj se pusti operirati, če že ne zaradi sebe, pa vsaj zaradi svojih otrok.

Toda misel na otroke jo je spravljala v še večji obup. Ob misli nanje je postajala še bolj malodušna in vedno znova je izbruhnila v jok.

»Oh, moja otroka, moja uboga otroka!« je vzkliznila in sklenila roke. »Mogoče niti ništa več živa. Najbolje je, da tudi jaz umrjem. Hvala vam za tvojo skrb in dobroto. Toda bolje je, da umrjem. Vem, da ne bi odravela, tudi če bi bila operirana. Nima pomena, da bi zdravnik še prihajal. Ubojeno mi je, da moram umreti tukaj. Odlodila sem se.«

Onadva pa sta jo še tolažila in ji ponavljali: »Nikakor ne smete tako govoriti. Še boste odraveli. Le nekoliko poguma vam je treba.«

Gospa Mequinez jo je nekoč prišla za roko in jo proseče gledala.

Bolnica pa je zaprla oči in ležala nepremična, kakor da bi bila že izdihnila.

Zakonca Mequinez sta dolgo časa stala ob njeni postelji, ki jo je slabožno osvetljevala nočna lučka. V njenih očeh je odsevala usmiljenje in obena občudovanje junaške matere, ki je zapustila svoj domovino in družino ter prišla umreti v Ameriko, umret po tolikem trudu, po tolikem prizadevanju za svoje drage. Uboga žena! Tako poštena je bila tako zvesta in tako nesrečna!

Naslednjega dne je Marko še na vse zgodaj dospel v Tukumán, eno izmed najmlajših argentinskih mest. Šepal je in s tešavo nosil svoj nahrbtnik. Zdelo se mu je, da mu je tudi to mesto znano, tako je bilo podobno onim, katere je že videl do sedaj. Tudi tukaj je hodil po dolgih razvalinah ulicah in mimo nizkih belih hiš. Toda tukaj so se med hišami razprostirali krasni vrtovi, polni rastlin, katerih Marko do sedaj še nikoli ni videl. Zrak je bil preprojen z opojnim vonjem. Nebo je bilo jasno in povsod se je širila bajna svetloba. Takšnih krajev ni videl nikoli niti v Italiji. Ko je korakal po ulicah, se ga je znova polotil nemir, kakršnega je občutil že v Buenos Airesu. Gledal je okna in vrata vsake posamezne hiše. Pogledal je vsako žensko, ki je šla mimo njega, v upanju, da bo našel svojo mater. Vsakoga človeka bi bil rad vprašal po njej, toda ni imel poguma, da bi koga ustavil. Vsakdo, ki je šel mimo njega, se je ozrl za raztrganim in izmučenim dečkom, ki se je komaj še vlekel po cesti in ki se mu je videlo, da prihaja od daleč.

Marko pa je gledal okrog sebe, da bi našel kakšnega človeka, ki bi se mu zdel domač in bi teremu bi stavil vprašanje, ki ga je že ves čas mučilo. Nenadoma se mu je obraz razjasnil. Pred seboj je zagledal na neki hiši napis v italijanski. Bila je trgovina. V njej je bil nek moč s očali in dve ženski. Marko se je približal vratom, se opogumil in vprašal:

»Prosim, gospod, ali bi mi mogli povedati, kje stanuje družina Mequinez?«

»Inženir Mequinez?« je vprašal trgovec.

»Da, inženir Mequinez,« je komaj silno odgovoril deček.

»Družina Mequinez ni več tukaj,« je pojasnil trgovec.

Obupen krik se je izvil dečku iz ust. Bil je podoben kriku črtve, ki jo je zadelo morilčvo bledilo.

Trgovec in obe ženski so planili k vratom. Tudi nekaj drugih ljudi je prihitelo.

»Kaj se je zgodilo? Kaj ti je, deček?« je vprašal trgovec, ga prijel za roko in odvedel v trgovino.

(Nadaljevanje sledi.)

Zenski svet..

Prilagoditi se

Ni ni lepšega kakor pravo soglasje v zakoncu. Kako osrečujoča je zavest, da imaš poleg sebe dušo, ki je tako rekoč del tvojega lastnega bitja.

Navadno je žena mnogo bolj sposobna, da se popolnoma prilagodi moževemu delu in mišljenju, da se vživi v možovo poklicno delo in v njegove skrbi, da mu postane tudi pri njegovem delu svetlovala in pomočnica.

Brez dvoma je za to treba mnogo požrtvornosti in samozataje. Je to dragocena krepost, ki mnogo doprinese k zakonski sreči.

Mož si navadno izbere poklic, za katerega čuti več veselja. Žena pa se iz ljubeznive prilagoditve moževemu poklicu, za katerega se mogoče pred poroko ni niti najmanj zanimala. Čeprav je za to nemalokrat treba junaka. Samoodpovedi, je žena zato bogato poplačana. Saj postane možu neobhodno potrebna.

Toda ta lastnost ima tudi svojo slabo stran. To namreč, da se žena v vsem prilagodi moževemu mišljenju, tudi če je to mišljenje napačno. Iz ljubeznive ali zaradi ljubeznive miru zataji popolnoma svoje lastno prepričanje, čeprav se dobro zaveda, da je mož v zmoti. V takšnem primeru prilagoditev ni več krepost. Žena, ki resnično ljubi svojega življenjskega tovariša, se v takšnem primeru ne bo uklonila in žrtvovala svojih pravih nazorov. Vendar pa jih ne bo skušala uveljaviti s silo. Ljubezen in iznajdljivost ji bosta pokazali pot, kako bo svojega druga privedla do tega, da bo sam spoznal, da je v zmoti in bo prostovoljno sprejel njene nazore.

Časa ne smeš?

Sosedji vedno gledati v lonce.

Pozvedovati po starosti drugih.

Ljubosumno paziti na to, da so tvoji otroci najlepše oblečeni in da se vsem zdi najbolj ljubki.

Ljubosumno in prijazno občevanje svojih soratnic smatrati kot preračunan lov na moža.

Če ima prijateljica novo obleko, jo vprašati, če jo je že plačala.

Med štirimi očmi

A. R. Vaše ravnanje je popolnoma zgrešeno. Z očiti boste svojega moža samo še bolj odbili. Moške nič tako ne jezi, kakor ljubosumnost in neupravičeno sumničanje. Raje se trudite, da si boste z ljubeznivostjo in zaupanjem ohranili ali zopet pridobili njegovo naklonjenost.

I. M. Če vaša biserka nima veselja za učenje, jo nikar ne silite k temu. Saj si kot dobra in sposobna obrtnica lahko ustvari lep življenjski položaj. Če jo veseli pletilstvo, poiščite ji dobro mojstrico. Mnogo bolje je, da postane dobra obrtnica, kot pa da bi se mutila s knjigami, do katerih nima veselja.

V. D. Prva je, da ne soglašate z nazori vašega zaročenca. Bolje je, da ste te nazore spoznali prej, kakor pa da bi jih šele po poroki. Cisto naravno je, da si želite otroka. Če vaš zaročenec o tem neče slišati in če sedaj izjavlja, da hoče zakon brez otrok, je to zadosten dokaz, da vas ne ljubi resnično, da je njegova ljubezen sebična. Skušajte njegove nazore spremeniti. V nasprotnem primeru je bolje, da se mu odpoveste, ker

M. S. Domnevate, da boste svojega zaročenca spravili na pot lepega življenja z molkom. Najprej morate dobro premisliti, ali ste sploh poklicani, da stopite v življenjsko zvezo z njim. Če so njegove napake takšne, da jih je mogoče odpraviti, tedaj boste z lepo in prepričevalno besedo več dosegli, kakor s kujanjem. Seveda morate to doseči že pred poroko, kajti, če vaš trud ne bo rodil uspeha, je zaroka še vedno mogoče razdreti, v nasprotnem primeru pa si lahko nakopljete nesrečo za vse življenje.

Ženska je kakor aprilsko vreme.
Pridna gospodinja je najboljša gotovina.

Drobtine

Enkrat premislil, preden daš; dvakrat, preden sprejmeš; tisočkrat, preden zahtevaš.

Kar imaš še storiti, stori do konca; kar si že storila, pozabi.

Bolj se veselimo, če se kdo zaradi nas odpove najmanjši napaki, kot pa če si brez nas pripori največje kreposti.

Koliko so ljudje in stvari vredne, spoznamo šele, ko so postale stare.

Nišesar se tako pozno ne naučimo in tako kmalu ne pozabimo, kot priznanja, da nismo imeli prav.

Kdor sam ni nikoli občutil spoštovanja do drugih, ga tudi nikoli ne bo vzbujal v drugih do sebe.

Kdor noče prenehati ljubiti ljudi, ne sme prenehati deliti jim dobrot.

Človek najbolj pokaže svojo plemenitost v tem, da skuša popraviti zlo, katerega je prizadejal drugim.

Dva preprosta in moderna ženska plašča

Med

Da je med zelo dobro in zdravično hrnilo, ni nikakrja tajnost, toda vse premalo se ga upošteva in uporablja. Mogoče ga je uporabljati celo za konzerviranje sadja, namesto skladkora. Takšno sadje ni le okusna slastica, pač pa pravo zdravilo. Za 1 kg sadja je treba 100—150 g medu, katerega segreje na 50 stop. C in nato vliješ sadje, ki seveda mora biti zdravo. Toda tudi drugače je mogoče med koristno uporabljati, posebno v zdravilstvu. Vroča limonada, v katero si dala dve žlici medu, je izvrstno sredstvo proti kašlju. Proti gripi pa uporabljaj prekuhan sok čebule, zmešan z medom in vodo.

Če opekline namažeš z medom, se ti ne bo naredil mehur. Preden greš spat, pojel eno žlico medu. Ni boljšega uspavalnega sredstva ko to.

Odkod sem, mati? Dečkom in deklicam od 8.—12. leta. Napisala Marija Bregar. Založba »Nava stvar, Ljubljana. Domobranska 27 (telefon 33-64). — Lep pouk najmlajših o postanku življenja. Staršem in drugim vzgojiteljem knjižice priporočamo. Cena 2 liri, pri večjem, skupnem naročilu popust.

DAJ MI SVOJE
SRCE

Jolanka Gerety

»Te pravice nihče ženi ni nikoli jemal. Vedno si je svobodno zbirala moža. Dora, vaju ni nihče poročil proti vašini volji. Ko sta se poročila, sta vendar hrepnela po zakonu.«

»Kaj še, kaj pa dekle ve o zakonu, ko se poroči.«

»Ne verjamem, da si bila tako nevedna.«

Četudi ne bi bila, tega je nisem vedela, da to, kar sem čutila do Jameza, ni bila ljubezen, bilo je le nekaj... nekaj, kakor če se človeku zahode slatičice... ugrizne, pa vidi, da ni zanj.«

»Ti zakon primerjaš z nagonom po jedi, no, za tvojega mogoče velja? In kako veš, da ti bo drugi zakon, v katerega misliš sedaj ugrizniti, bolj tekmil.«

Dora se sklone bliže k Štefki: »Počakaj, da boš mojega zaročenca spoznala: krasen človek, stasit, pravi možki.«

»Dora, povej, če se spreš s svojimi starši, ali potem nisi več njihov otrok. «To je nekaj drugega. — Ali je zakon rahlejša vez? Sv. pismo pravi: »Žena bo zapustila očeta in mater in bo šla za svojim možem.«

Dora nervozno bobna s prsti po mizi: »Vidi se ti, da nisi zaljubljena, v teoriji je to vse lepo, a praksa kaže, da so tudi izjeme. Vsak človek ima pravico do sreče, čemu ne bi stegnila roke po njej. Komu bom s tem storila krivico?«

»Mnogim, ker stopaš v vrsto onih, ki ločitev zakona opravičujejo e pravico do svobodne ljubezni. Vaš nauk bo razdelil še mnogo zakonov.«

Ne razumem, kako si upaš brez cerkvenega blagoslova pričeti novo življenje.«

»Miruj s Cerkvijo, vzkipi Dora, ne jaz, Cerkev me sama izključuje, ker zahtevam svojo človeško svobodo.«

»Ne govori tako nesmiselno. Odrešenik je čisto jasno povedal: »Kar je Bog združil, naj človek ne loči.« Kako naj Cerkev nekaj dovoli, kar je Kristus tako odločno zabranil.

»Ne preostaja mi drugega, kakor da se svoje areče oprimem brez cerkvenega blagoslova.«

»In če ne boš srečna?«

»Zakaj bi ne bila?«

»Na to vprašanje odgovarjajo statistike. Če bi prvi ločitvi sledil res erčen zakon, bi število novih ločitev ne bilo tako veliko. Zakonci danes tako lahko menjajo svoje življenjske tovariše kakor obleko.«

Trdiš, da imaš pravico do sreče. Ne vem, zakaj bi jo ravno ti morala imeti. Ze nekaj časa sodelujem pri društvu, ki skrbijo za reveže. Tu vidim trpljenje, o katerem prej niti slutila nisem. Tudi ti bi govorila drugače, če bi videla to množico nesrečnih, bolnih in revnih.«

»Kaj ima vse to opraviti s mojo ločitvijo? Moja sreča tem ljudem ne more ne škodovati in ne koristiti.«

»Koristilo bi tebi, če bi te trpine videla, potem ne bi za vsako ceno in po grešni poti drvila za nečem, kar trdovratno imenuješ srečo.«

Dora danes ni pričakovala tako resnega pogovora. Namesto zmage, je čutila poraz. Vstane in reče prezirljivo: »Na poroko te kljub temu povabim; ne pozabi mi tudi ti poslati vstopnice, ko te bodo proglasili za svetnico!«

Ko mislita oditi, vetopii Štefkin teta Reza. Štefka, vesela, da ne bo treba oditi z Doro, prisede k njej.

»Kje si staknila to ženšče?« — »Poznava se iz samostana. Pravila mi je, da se misli ločiti in se vnovič poročiti. — »Lepa reč, še lepše pa je uganjati pred ločitvijo. Njen mož, ki ga poznam, je bil silno razočaran, ko ni marala otrok. Ko je postala mati, si je dala malega vsiljenčka odstraniti.«

»Svojega otroka je umorila?« je osuplo vprašala Štefka. »Da, drugače tega ne morem imenovati. Čeprav je bilo to bitje še zelo nerazvito, je bila neumrjoča duša že v njem.«

Pošten, kakor je njen mož, bi bil gotovo nosil breme svoje zmoti, če se ne bi bila Dora zapletla v novo eramoto. Z nekim gospodom se je tajno sestajala. Stvar je bila bridko resna. Prišlo bi bilo skoraj do boja. Posledica je bila ločitev.

(Nadaljevanje sledi.)

NAŠI VELIKI MOŽJE

IVAN VESEL KOSESKI, NARODNI BUDITELJ

V novejši slovenski zgodovini je gotovo ena izmed najzanimivejših dob doba Metternichovega absolutizma, marčne revolucije leta 1848. In prvih let po revoluciji. V tej dobi se je izvršilo politično prebujenje Slovencev, sem segajo prvi počutki našega časnikarstva, našega društvenega, gledališkega, glasbenega življenja, boji za slovenske ljudske šole, za ravnopravnost slovensčine v uradih in za slovensko univerzo.

Slovenci smo v tej dobi veliko naredili. To delo je potekalo sicer v naglici, zato ni bilo vse, kar se je takrat naredilo, veljavno za vse poznejše čase. Slovensko slovstvo se je neverjetno razmahnilo. Dobili smo vrsto domoljubnih pesnikov: Malavasiča, Cigaleta, Olibana, Hincingerja, Zaklija, Svetličiča, Svetca, Tomana, Vilharja, Kurnika, Valjavca, Kobeta, Volčiča, Praprotnika, Orosina, Virka. To so imena, ki so danes že pozabljena. Z njimi se je pojavila prva vrsta naših organizatorjev, politikov in parlamentarcev: Kozler, dr. Ahacič, Ambroš, Semrajc, dr. Mršec, dr. Bister, dr. Dežman itd. Res da se očita slovstvu tedanje dobe slab jezik, poln tujk, germanizmov, hrvatizmov in spačenk, da nekateri prevzeti lepotnari zamažujejo čiste umetnosti v pesniških in pisateljskih proizvodih tistih dni, toda treba je vedeti, da so takrat orali ledino. Če ne bi bilo teh, danes že pozabljenih delavcev, ne bi mogla poznejša mladostovslovenska generacija z Levstikom, Jurčičem, Stritarjem, Levcem izvršiti svojega velikega dela, ki v glavnem obstaja v tem, da so Slovencem izoblikovali čist, ugleden in ustanovljen jezik.

Ta doba je žal še nepreiskana in redki so spisi, ki se z njo pečajo. Toda, kdor jo bo temeljito preiskal in pravično presodil, bo v njej odkril kos stare slave, ki prav nič ne zaostaja za slavo, s katero se kitijo drugi narodi, ki so v bitkah in vojskah dosegali zmage. Je v tem neka veličina, da smo Slovenci v vseh težavnih razmerah svojo kulturo tako zelo visoko razvili!

Glovek te dobe in pesnik njenih dogodkov je Ivan Vesel Koseski. Iz njegovega življenja ne vemo mnogo. Znana ni o njem nobena anekdota, kakor so sicer o velikih možeh zelo razširjene. Rojen je bil 12. septembra leta 1798. v vasi Koseze na Gorenjskem (blizu Moravč), od tod tudi njegovo pesniško ime Koseski. Učil se je v Ljubljani in se je po končani srednji šoli posvetil pravnemu študiju na Dunaju. Najprej je služboval pri kameralnem uradu (danes bi rekli pri finančni direkciji) v Ljubljani, nato pa v Trstu, kjer je preživel v pokoju svoja zadnja leta. Leta 1852. je zadel Koseskega nesreča. Naredila se mu je bila na licu oteklina in zdravniki so jo neprevidno prerezali tako, da se mu je zaradi nespretnih operacij skrčil ves život in so mu noge in roke odrovenele. Zdravil se je v Albanskih toplicah pri Padovi, a duha si ni pozdravil. Ostala mu je okornost v mišljenju, spomin mu je opešal in otmel.

Koseski je začel s pesnikovanjem že v gimnaziji pod vplivom Vodnika in nemškega profesorja pesništva in govornikarstva Richterja. Nato je pisal nemške pesmi, ki jih je priobčeval po tedniških nemških tednikih. Slovenske pesmi je začel zlagati, ko so začele izhajati »Novice«. Leta 1844. je priobčil pesem »Slovenija Presvitlemu Premilostljivemu Gospodu in Cesarju Ferdinandu I., ob dohodu v Ljubljano«: pesem je bila natisnjena na posebni prilogi. Istotam je priobčil prevod Chamissove pesmi »Ojarska igrača« in Bürgerjevo: »Pesem od veličnega moža«. Leta 1845. imajo »Novice« štiri izvirne pesmi, izmed katerih omenimo »Vojaško«, ki se

odlikuje po uglajenem jeziku in »Bravcem Novic« h koncu leta v spomin. Leta 1848. je objavil znano pesem »Kdo je mar?« in štiri prevode Schillerjevih pesmi. Viharno leto 1848. ga je vzpodbudilo, da je zložil več budnic. Od l. 1848. do l. 1852. so »Novice« prinašale odlomke iz prevoda Schillerjevih tragedij: »Devica Orleanska« in »Mesinska nevesta«: v tisti dobi je Bleiweis razgibal Slovence z zamisljivo slovenskega gledališča. Koseski je mnogo prevajal iz Danteja, Homerja in Puškina.

Leta 1870. je izdala njegove pesmi »Matice Slovenske« v obširni, več sto strani obsegajoči knjigi, ki pa je danes že knjižna redkost.

Staroslovenci z Bleiweisom na čelu so Koseskega visoko cenili. Imeli so ga za večjega pesnika kot Prešerna. Dejansko je imel Koseski v staroslovenci dobi (1848—1870) velik vpliv, tudi čitali so ga mnogo bolj kot Prešerna. S svojimi pesmimi je budil Slovence mnogo bolj kot Prešeren, ki je liričnim krogom ostal precej nepoznan. Rodoljubni so ob čitanju Koseskega pesmi jokali od ginenosti. Rodoljubje v Prešernovih pesmih je bilo prepojeno s dvomom, z žalostjo nad slovensko nezavednostjo in skromnostjo naše zgodovine; skratka bilo je silno neprikladno za prebujenje širokih slovenskih plasti. Nasprotno je bil Koseskega pogled na slovenstvo optimističen, zgodovina Slovencev je bila v njegovih očeh slavna in polna pomembnejših dogodkov, pripisoval je Slovincem izreden pomen in je znal vse to podajati v vznesenih, govorniških, donečih besedah.

Mladostovenci s Stritarjem, Puharjem in pa Levcem so Koseskega odločno omalovaževali. Stritar je pisal v »Slov. glasniku« 1868. leta: »Koseskega jezik ima res nekaj grmečega in bobnečega na sebi, toda če ga začneš luščiti, prikaže se iz tega bliska in groma smrdljiv duh ali pa praznota.«

Koseski je res slovensčini delal veliko silo, nerazumljivo je pisal cele stavke, koval besede, napačno sklanjal in spregal, narobe obrazloval deležnike in besedam dajal napačne pomene. Pritegniti Stritarjevi trditvi, da v Koseskem ni pravega umetniškega duha, se pa ne da kar tako. Koseski ima edini med slovenskimi pesniki 19. stoletja resničen čut za to, čemur pravijo lepotnari »pripovedna širina«. Himen in vznesenih, govorniško bogatih budnic in vznešenih prigodnic ni nihče znal tako lepo pisati kot Koseski.

Mnogo vrstic iz njegovih pesmi se je ohranilo v rabi v obliki rekov, pregovorov in gesel. »Hrast se omake in hrib, zvestoba Slovencev ne gane!«, »Jezik očistite peg, opilite gladko mu runo!«, »Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi petli« itd.; to so vse vrstice izpod njegovega peresa.

Sicer pa je Koseski sam skromno sodil o svojih poezijah. V »Dovršnici« pravi:

»Tem pesmicam ni živeti dolgo želja,
Le toliko, da boljše prebude...
V »Mazepi« pravi o svojem pesniškem delu:
»Veljavo le pepela da b' imelo,
ki včasih najvi ploda mnogo da!«

Očita se Koseskemu tudi, da ni znal slovensčine, da se je na svoji proslavi v Moravčah zahvalil slovenskim govornikom v nemščini. To za tiste čase ni bilo tako strašno hudo, kot se danes to sliši. Saj so si tudi drugi veljaki: Prešeren, Bleiweis, Levstik dopisovali v nemščini. Dr. Vošnjak ni mogel poslati v prvih letih izhajanja »Novic« Bleiweisu dopisa v slovensčini, tako slabo jo je znal. In končno sam Stritar svojih otrok ni slovensko vzgojil.

Koseski zavzema odlično mesto v naši kulturni zgodovini, ker je poleg treznega in žilavega Bleiweisa visoko dvignil zavednost našega ljudstva in s svojimi pesmimi navduševal množico čitalcev da tudi v marsikaterem pesniško nadarjenem slovenskem diaku vzbudil ljubezen do poezije in s tem pospeševal tudi slovenstvo mnogo bolj, kot bi sodil kdo na prvi pogled.

Pot skozi stoletja

Da bi pomiril tudi Rim, je ukrotil znano plemenitaško rodbino Collona, pri tem pa si nakopal spet ljutih sovražnikov, ki so se vrgli v objem francoskega kralja Filipa Lepega in pri njem netili sovraštvo zoper Bonifacija.

Tudi borba Bonifacija proti Filipu je prav za prav velika zasluga Bonifacija. Ta borba je bila najbolj dramatična v vsem Bonifacijevem vladanju. Vzrok te borbe pa je bil prav za prav neupravičeno poseganje francoskega kralja v izključno cerkveno področje.

V obeh primerih je bil vzrok nasprotja politika francoskega kralja, ki je oviral delovanje Cerkve in kršil njene pravice. V drugem obdobju se je spor zaostрил in dosegel višek ob objavi papeške bule (pišma) »Unam sanctam«, od francoske strani pa ob dogodku Anagninju. Viljem Nogaret, francoski kancelar je nenadoma pridrl z dva tisoč vojakov iz Siene v Anagni ter tam zasedel papeževo palačo. Bonifacij je čakal napadalca na svojem papeškem stolu z dvema kardinaloma ob strani. Ni gotovo, ali je res eden izmed poveljnikov udaril papeža z železno rokavico v obraz, tudi ni gotovo, da bi ga Dogaret sunil s prestola. Toda že samo dejstvo, da je Filip vdrl v papeževo palačo in papeža ujel, je imelo strašen odjek po svetu. Celo Dante Alighieri, ki Bonifaciju ni bil naklonjen, je protestiral. Ljudstvo v Anagninju se je sicer dvignilo in iztrgalo papeža iz rok nasilnega kralja. Toda papeža je strlo. Mesec pozneje je umrl v Rimu.

Filip Lepi je zmagal. To se je zlasti pokazalo, ko se je Bonifacijev naslednik Klemen V. podvrget nesilnosti kralja ter odprl sodni postopek zoper svojega umrlega prednika, zlasti pa, ko je prestopil sedež papeštva iz Rima v Avignon na Francoskem. To je bilo zašuvanje papeštva francoskim kraljem. BM je pa to obenem najboljši dokaz, kako upravičena je bila borba Bonifacija VIII. proti zahtevam svetnega kralja.

Nekaj let pred zmago Filipa Lepega je Bonifacij VIII. slovesno oznanil jubilejno leto ob priliki 1300 letnice Kristusovega rojstva. Mnogi, ki so se tisto leto zgrnile v Rim, so bile izredno velike. Bilo je to pravo zmagovalstvo. S tem se je dovolj jasno označila pot, po kateri mora od takrat naprej hoditi papeštvo: ne po poti politične moči, marveč po poti verske obnove narodov.

Avignonska sužnost in zapadni razkol

Leta 1308. je na novo izvoljeni papež Klemen V. prestopil sedež papeštva v Avignon na Francosko. V začetku je bil Avignon majhen le kot takšno bivališče. Toda bivanje papežev se je tu podaljšalo do 1377., to je sedemdeset let. Posledice te dolge odsotnosti papežev iz Rima so bile silno hude. Izbruhnil je cerkveni razkol, ki je trajal 39 let. In v tem razkolu in v njegovih posledicah je treba tudi iskati prve začetke protestantizma, ki je sto let zatem raztrgal enotnost krščanstva.

Kdo je kriv avignonske sužnosti? Ali papeži, ki so zapustili Rim? Ali kardinali, ki so se pri volitvah dali vplivati od sloveskih ozirav, kršili pravice papeštva, sami pa si pripisovali pravico, ki jim niso šle? Ali je to krivda Rimljanov, ki so z neprestanimi nemiri ogražali mirno bivanje papeža v Rimu, in ki tudi po povratku še niso razumeli ogromne škode ter nadaljevali z nemiri? Ali je bilo to krivda vladarjev, ki so s svojo oblastniželjnostjo ovirali papeža pri izpolnjevanju njegove naloge ter izrabljali nered za svoje lastne koristi? Bila je krivda vseh teh. Nekaterim avignonskim papežem je treba priznati, da so se odlikovali po učenosti, modrosti in lepem življenju. Toda zapustili so Rim! In zaradi tega jih zgodovina obsodja.

Iz več razlogov so se papeži zadržali v Avignonu. Najprej je vplivala na to večina kardinalov, ki je bila po Klemenu V. francoske narodnosti. Glavni razlog pa je bil vendarle politični položaj v Italiji, ki jo je vzemirjala politična stranka Ghibelinov. Papež Janez XXII. je podvzel proti njim borbo ter upal, da jih bo strl. Toda načrt se je ponesrečil, zlasti zaradi nastopa cesarja Ludvika Bavarskega. Šele takrat, ko je kardinal Albornos zopet osvojil cerkveno državo, se je mogel Urban V. vrniti v Rim. (Nadaljevanje sledi.)

„Slovenčeva knjižnica“

24. knjig je najlepša in najcenejša zbirka knjig izbrane vsebine. Vsaka knjiga stane le 5 lit. Naročite se na »Slovenčev knjižnico«: takoj.

STANKO IN VERICA ODKRIVATA NOV SVET

X. V gozdu

Otroci so naslednje dni večkrat mislili na verice. Franček je bral v svoji prirodoopisni knjigi vse o njih in je potem pripovedoval Stanku in Verici.

Stanko je pogosto stekel v gozd in oprezoval pod drevesom, toda malih veric ni bilo na spregled. In to je bilo čisto razumljivo. Ko je mala mamica pogledala iz svoje dupline in videla dečka, ki je oprezoval pod drevesom, se je takoj umaknila in stisnila v gnezdo k svojim malim. Stanko pa ni imel dovolj potrpljenja, da bi čakal dolgo časa pod drevesom.

Frančeku pa je šinila dobra misel v glavo. Če bi verica videla ves čas dečka pod drevesom in bi spoznala, da ostane miren in ji ne stori nič zalega, se bo mogoče opogumila in bo polagoma tudi svoje mladiče privedla iz gnezda. Vzel je torej svojo knjigo in odejo ter se vlegel pod drevo. Ostal je nepremičen celo uro. Od časa do časa je prihajala k njemu Verica in včasih tudi Stanko. Veverica naj bi se polagoma uverila, da so pod drevesom to velike živali, ki živijo mirno v gozdu in ki ne morejo škodovati njenim mladičem.

In res so nekega popoldneva otroci, medtem ko so mirno ležali na odeji pod drevesom, zagledali vse tri male veveričke, ki so prišle iz gnezda in začele tekati in skakljati po debeli veji. Polagoma so začele že nerodno skakati od veje do veje. Ena izmed njih je bila bolj pogumna od ostalih. Njeni skoki so bili tako drzni, da se je Verica bala, da bo padla z drevesa. Videti je bilo, da se tudi njeni mamičji njeni poskusi zde preveč drzni. Od časa do časa je skočila k njej in jo odvedla k ostalima. Sonce je skozi veje osvetljevalo rjavorodeče kožuške malih veveričk, ki so veselo tekale in skakale po vejah. Srečne so bile, ko so spoznale, da je svet večji in lepši kot njihovo gnezdo.

»Kako so ljubke!« je tiho dejala Verica. Kar groza me je, če pomislim, da sta ona dva hudobna dečka hotela odnesti uboge živalce in jih zapreti v ozko kletko. Nikoli bi ne videle prelepega gozda in zlatega sonca.

Kako vesela bi bila Verica, če bi bil ubogi samček še živ in bi videl svoje male, ki so mu bili sedaj tako podobni, kako se veselijo življenja v gozdu, kjer jim je pripravil dom.

Naslednjega dne so otroci odvedli tudi gospo Rayevo v gozd in dolgo časa so vsi skupaj opazovali veveričke, ki so veselo skakljale po drevesu.

»Mamica,« je nenadoma dejal Stanko, »te veveričke so prav kakor mi.«

»Ali res, dragec? Zakaj neki?« je vprašala gospa Rayeva smehljaje.

»Ker imajo samo mamico, kakor mi. Nimajo očeta, da bi jih učil plezati.«

Gospa Rayeva se je za hip zresnila. Senca žalosti je bila v njenih očeh. Franček je to opazil. Tako hud je bil na Stankota, zaradi njegovih nepremišljenih besed, da bi ga bil najraje natepel. Gospa Rayeva pa je premagala svojo žalost in se znova nasmehnila.

»Prav imaš, Stanko,« je dejala. »V tem oziru ste res podobni malim vevericam. Truditi se moram, da sem vam oče in mati obenem. Večkrat se vprašujem, kaj bom storila, ko boš postal velik in boš potreboval močne roke, ki naj bi te vodila. Rada bi, da bi postal tak, kakor je tvoj oče želel, da bi postal njegov sin. Zelim, da bi nekoč, ko te bo videl, bil ponosen nate. Po zunanosti si mu vsek dan bolj podoben.«

»Ali sem mu tudi jaz podobna?« je vprašala Verica.

»Ti si podobna mamič,« je dejal Stanko. »Srečna sem, da sem podobna mamič,« je dejala Verica in naslonila glavico na materino ramo. »Upam, da bom postala tako lepa, kakor si ti, mamica slata.«

Frančeku je neka čudna bolečina stisnila srce. Nehote se mu je vzdignilo vprašanje, ali je podo-

ben očetu ali materi. Bog ve, ali bo mogel postati dober brez njenega varstva? Ali bo njegov oče ponosen nanj, ko ga bo zopet videl in ali ga bo njegova mati še poznala, ko bo toliko večji, ko tedaj, ko ga je zapustila? Dvignil je svoj pogled in se srečal z očmi gospe Rayeve, ki se mu je nasmehnila, kakor da bi vedela za njegove misli. Srečnega se je čutil, da ga je razumela. Toliko bolj je bil srečen, ker je od materine smrti bil vedno tako sam in zapuščen.

»Mamica,« je dejal Stanko, »rad bi te nekaj vprašal.«

»Kaj pa?«

»Ali se otroci rodijo prav tako kakor male veveričke?«

»Seveda, ravno tako.«

»Meni se je že tako zdelo,« je dejal Franček.

»Mislim sem na to, ko ste nam pripovedovali o cvetlicah in o žabah. Toda navadno o teh stvareh vsi tako skrivnostno molčijo, zato si nisem upal vprašati vas.«

»Jaz pa nisem mislil na to, dokler nisimo začeli govoriti o vevericah,« je dejal Stanko. »Prej sem mislil, da pošilja otroke staršem sam Bog.«

»Tudi jaz sem tako mislila,« je pristavila Verica. »Domisljala sem si, da pridejo ponoči iz nebes.«

»Saj je tudi res tako,« je pojasnila gospa Rayeva. »Bog sam ustvari otrokovo dušo in jo pošlje na svet. Toda prepusti staršem skrb, da pripravijo otrokovo telo, prav tako kakor hoče da veverice, pički in cvetlice dajo življenje svojim otrokom.«

Stanko je nekaj časa razmišljal, nato pa je prijel svojo mater za roko in jo vprašal z glasom, ki je izdajal občudovanje in hvaležnost, kakršnega do tedaj še ni slišala iz njegovih ust:

»Ali ni bilo utrudljivo zato, ko si me morala toliko časa nositi? Saj otroci so zelo težki. Zadnjič sem imel v naročju vrtnarjevega sinčka, ki je star komaj tri tedne. Tako težek je bil, da bi ga ne hotel dolgo nositi.«

Gospa Rayeva se je nasmehnila.

»Res je bilo zadnje tedne nekoliko hudo. Toda v začetku si bil zelo majhen, komaj tako velik kakor glavica od buške. Nati si polagoma postajal večji, dokler nisi postal tako velik, kakor mala punčka. Toda nisi bil še dovolj močan, da bi mogel živeti v hladnem zraku. Zato te je mamica varno čuvala v svojem telesu, dokler nisi postal dovolj velik in močan. In tedaj si prišel na svet.«

»Vesel sem, da se otroci tako rodijo,« je dejal Stanko. »Prav zato smo toliko bolj tvoji, ker tebi dolgujemo življenje. Čudno, da do sedaj tega še nismo vedeli. Zakaj nam tega nisi že poprej povedala?«

»Mislim sem, da ste še premajhni. Res bi me bilo še poprej tudi razumeli, toda dokler ste bili še majhni, ste vedno govorili o čemer koli. O teh stvareh pa se navadno ne govori kar tja-

vendan. Sedaj ko to veste, pa ohranite zase in ne govorite o tem z drugimi. Naj bo to naša skrivnost. Ali hočete?«

»Da,« so odvrnili vsi hkrati.

Verica pa je splezala gospe Rayevi na kolena, pritisnila glavico k njenemu licu in dejala:

»Kako sem vesela, da nisem piček ali veverica, ker bi potem ti ne mogla biti moja mamica.«

Gospa Rayeva se je nasmehnila in objela deklico.

»Tudi jaz sem vesela, da nisi piček,« je dejala in jo poljubila.

Male veveričke pa so postajale vsak dan večje. Ker so vsak dan videli otroke pod drevesom, se jih niso nič več bale in so postale mnogo bolj krotke, kot so navadno druge veverice. Tako so se jim privadile, da se splezale po drevesu na tla, ko je Franček sedel v neposredni bližini s knjigo. Tekale so pobirale lesnike, katere jim je metal. Nekega popoldneva je Verica dolgo časa sedela čisto pri miru pod drevesom. Najbolj pogumna izmed malih veveričk je poplatala njeno potrpežljivost. Priskakljala je čisto k njej in pobrala lesnik, ki ga je deklica zdrobila in položila poleg sebe. Pogledala jo je s svojimi malimi svetlimi očmi in ko se je prepirala, da se ji ni ničesar bati, se je vsedla, prijala lesnik s sprednjimi nožicami in ga pojedla.

Toda prišel je dan, ko so se otroci morali ločiti od veveric. Čeprav jim je bilo tega žal, so se kljub temu veselili dneva, ko se začeli pripravljati prtljago, da odidejo na morje.

Kako so bili navdušeni, ko je Brigita z vrtnarjevo pomočjo prinesla s podstrešja velike kovčge in začela vanje vlagati obleke, perilo in še mnogo drugih stvari. Stanko je privlekel vse polno svojih stvari, katere je hotel vzeti s seboj. Ker se je Brigita temu upirala, češ da vse te ropotije ni mogoče vlačiti s seboj, je Stanko, ki je bil mnenja, da brez teh stvari ne bo mogel prestatiti dva meseca, odšel na podstrešje in prinesel drug kovčeg, v katerega je spravil svoj zaklad. Brigita pa je bila tako nevjudna, da mu je dejala, da to ta kovčeg ostal doma.

Naslednjega dne so se zbudili že na vse zgodaj ter začeli kričati in prepevati v postelji. Vsi trije so bili tako razburjeni, da še zajtrkovati niso mogli. Stanko je nadzoroval postrežke, ki so nakladali prtljago na voz in ko je videl, da njegovega kovčga ni med ostalimi, ga je stekel iskat in prosil vrtnarja, naj tudi tega odnese. Nagradil ga je s sladkorčki.

Ko so se otroci z gospo Rayevo odpeljali, sta Brigita in vrtnar ostala sama ob vratih in jim mahala v slovo. Verica jima je pošiljala poljube, Franček je mahal z roko, Stanko pa je v slovo zakričal na vse grlo.

Konec

(Nadaljevanje z 2. strani!)

Veseli do športa

20 do 28 let, za dolge pa od 24 do 34 let. Za zgled nam lahko služi Nurmi, najboljši tekač vseh časov, ki je začel s teki na 800 in 1500 m, štiri leta pozneje je zmagoval v tekih na 3000 in 5000 m, nazadnje pa, ko je imel že čez trideset let, je bil najhitrejši na 10.000 m in v vztrajnostnem teku na 1 uro.

V podrobnosti treninga se na tem mestu ne moremo spuščati, potrebno pa je dodati, da morajo tekmovalci zelo redno živeti, zadostno počivati in piti veliko mleka (do 2 l na dan). Da morajo biti nekadilci in zmerni v pijanosti, če še niso abstinenti, se razume samo po sebi.

JABLIN - Jabolčnik

za izdelavo umetno domače pijače Vas stane za 60 litrov zavitek L. 11-40, po pošti L. 16—, 2 zavitka po pošti L. 30—, 3 zavitki po pošti L. 43—

Prodaja Drogerija Emma

Ivan Kanc - Ljubljana - Nebotičnik

d Sprememba okoliša pošte Ljubljana 7 (Šiška). Kraji Dolnice, Dravice, Glince, Kamna gorica, Perjan, Podutik, Trata, Zapuše, del Podgore, hrisne številke 17, 26, 31, 43, 45, 46 in 47 ter del kraja Poljane, hrisne številke 25, 45, 47, 52, 56, 63, 64, 65 in 66, ki so spadali prej k okolišu pošte St. Vid nad Ljubljano, se dodelijo k okolišu pošte Ljubljana 7.

Moštova esenca Mostin

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo s malimi stroški pripravi izborno, obilno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekla za 150 litrov L. 15—, po pošti L. 23-50, 2 steklenici po pošti L. 42—, 3 steklenice po pošti L. 57-50

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Ka dohodi pa zahtevajte Mostin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštnino.

Na državni univerzi v Kaliforniji imajo ogromen električni stroj »cyklotron«, s katerim se lahko razbijejo ali razbije vsak atom. Stroj proizvaja 6 milijonov voltov elektrike in tehtja 85 ton.

Dobra volja

Marsikdo trdi, da je v svojem življenju že toliko pretrpel, da se sploh ne zna več smejati. Nobenega dvoma ni, da mora vsak človek prej ali slej okusiti svoj delež trpljenja. Toda s tem, da stoka in obupa, svojega položaja nihče ne more čisto nič izboljšati.

Ali ni nobene druge pomoči? Ali naj se v preiskunjah in težavah predamo črnogledosti in obupu? Naše razpoloženje ni odvisno od zunanjih dogodkov, ampak v veliki meri od nas samih. Notranji mir in dobra volja pomagata prenesti še tako težke udarce usode.

Se ljudje, ki so še po naravi mirni in veseli, smajajo. Takšni ljudje si opomorejo prav kmalu, tudi če jih zadene še tako huda nesreča.

Toda tudi tisti, katerim narava ni naklonila tega dragocenega daru, si ga morejo vsaj do neke mere pridobiti s samozavestjo in samopremagovanjem. Ta trud se gotovo izplača. Življenje postane kljub vsem težavam nekako ožarjeno s soncem. Notranji mir in dobra volja vplivata tudi na zdravje in na človekovo zunanost. Čmeren človek in tako, ki se vedno žali, tudi če je še tako lep, bo kmalu izgubil svojo privlačnost. Nasprotno pa po stanje tudi nelep človek privlačen, če mu veselje in notranja zadovoljnost odseva v obrazu.

Ko jutraj vstanek, se ne izpraskaj naprej: »Kaj me bo danes neprijetnega zadelo?« Misli si rajši, da je nov dan pred teboj, v katerem boš mogla storiti mnogo dobrega in koristnega. In ko odhajal radež spati, posli vse skrbi in vse težave pred vrati svoje spalnice. Z razmišljanjem in razglabljanjem v postelji svojega položaja gotovo ne boš spreminila. Edini uspeh bo ta, da ne boš mogla zaspati in da si pokvariš živce.

In če pridejo nad tebe težave, ali boš s jeditovanjem kaj pridobila? Skula svoje nerazpoloženje premagaj. Ako res hočeš, se ti bo to gotovo posrečilo. V najhujših trenutkih se spomni na to, da čuva nad nami dobri Oče, ki vidi naše gorje in ki ga bo mal obrniti v našo korist, če se bomo s zupanjem zatekli k Njemu.

Jedilno olje

zadomestek si lahko pripravite sami s našim preizkušenim praškom »Amison«. — 1 zavitek Amisona zadostuje za 1 in pol litra oljate mešanice in velja L. 150, po pošti L. 250. — Denar morate poslati v naprej. Narodilo je zdravje.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1
Ka dohodi pa zahtevajte Amison prašek pri Vašem trgovcu ali zadrugi.

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

zadruga z neomejenim jamstvom v lastni palači v Ljubljani, Miklošičeva cesta 6 nasproti hotela Union

Posojilnica je bila ustanovljena leta 1895.

sprejema hranilne vloge v vsaki višini in jih najugodnejše obrestuje, daje posojila na vkupljabe in proti poroštva

Mali oglasnik

V Domoljubu se zaračunajo mali oglasi po besedah, in sicer plača tisti ki isto službo L. 0.20 za besedo; v ženskih oglasih in dopisih beseda L. 1—; v vseh drugih oglasih stane beseda L. 0.80. Vsem oglasom se prilepi še oglasni davek. Namaniški znesek L. 7—, za ženske oglase L. 20—. Redni Domoljubovi naročniki plačajo polovico manj pri oglasih gospodarskega značaja.

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Suhe gobe

jurke in lističe kupi vsako količino po najvišji dnevni ceni trdica Fran Pogačnik v Ljubljani, Tyrševa cesta št. 33 (Javna skladišča).

Krojač. pomočnika

in vajenca takoj sprejem. — Ivan Kubiš, krojaštvo, Zvezništvo št. 26, Dolenjska.

Zobotrebca

vseh vrst kupi M. Pakić, Ljubljana, Sv. Petra nasip 27 (za vodo).

Voz butaric

ali v ož. (suhih) takoj kuptm. Ponudbe na: L. O. Lavrica 11.

Ugodno napredaj:

več različnih harmonik, stivalnih strojev, koles in otroških vozičkov pri »Prometu«, naspe. kritičanske cerkve (tudi ob nedeljah dopolnje na ogled).

Nadalje so še umrli: v Ljubljani Jesenek Neza, sodni uradnik v pok. Ivan Remic, oficijelna drž. železnice v p. Pavla Černe in Fied Ludvik. Večni mir!

Slivovko, hrusevec, pelinkovec in rum

si lahko prav poceni sami napravite. 1 steklenica naše umetne esence za napravo 5 litrov slivovke, hrusevca, pelinkovca ali ruma stane L. 15—, po pošti L. 21—, 2 steklenici po pošti L. 30—, 3 steklenice po pošti L. 51—. Točna navodila na vsaki steklenici.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Te dni bo dotiskana

Družinska pratika za leto 1942.

Dobili jo boste za ceno

L. 2—

v Ljudski knjižnici, v trgovini Nihman in v vseh drugih knjigarnah in mnogih trgovinah v Ljubljani in na deželi.

Ker naklada ni velika, sezite takoj po priliki sv. Družina.

Preizkušen redilni prašek

»Redin« za prašiče

Pri malih prašičih pospešuje Redin prašek hitro rast, krepi kosti in jih varuje raznih boleznih. Velji prašiči pa se čudovito hitro redijo in dobro prebavljajo. Zadostuje le 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. L. 5—, po pošti L. 9—, 3 zav. po pošti L. 19—, 4 zav. po pošti L. 24—. Mnogo zahvalnih pisem. Pazite: pravi Redin se dobi samo s gornjo shko.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Ka dohodi pa zahtevajte Redin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštnino.

Naročniki in Trilake in Goriške province morajo poslati denar vnaprej.

Uredniška polita. Dopisnikom: Upoštevajte, da oddaje priobčimo lahko v vsakokratni »Domoljub« števili samo tiste dopise, ki smo jih vsaj do sobote popoldne prejeli.

»Domoljub« stane 20 lit. za celo leto, za študentske 30 lit. — Duplo in spise sprejema uredništvo »Domoljub«, naročnika, inšpektorji: dr. Gregorij Petjak. — Urednik: Jaka Kosič. — Za Ljudsko tiskarno: Jaka Kramarč.